

I. TEXTOS APROVATS

B. RESOLUCIONS I MOCIONS

1. Resolucions

Resolució 660/X, sobre l'aprovació del dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi sobre discapacitat/diversitat funcional, aprovada pel Ple de les Corts Valencianes en la reunió de 30 de març de 2023 i vot particular del Grup Parlamentari Vox Comunidad Valenciana (RE número 70.326)

PRESIDÈNCIA DE LES CORTS VALENCIANES

D'acord amb els articles 96.1 del Reglament i 21 de la Resolució de Presidència de caràcter general 11/X, sobre el funcionament de les comissions d'investigació i especials d'estudi, de 10 d'octubre de 2022, s'ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* el dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi sobre discapacitat/diversitat funcional, aprovat per la Resolució 660/X, del Ple de les Corts Valencianes, en la reunió de 30 de març de 2023.

Així mateix, en compliment de l'article 21.2 de l'esmentada resolució 11/X, s'ordena la publicació del vot particular presentat pel Grup Parlamentari Vox Comunidad Valenciana (RE número 70.326).

Palau de les Corts Valencianes
València, 30 de març de 2023

El president
Enric Morera i Català

PLE DE LES CORTS VALENCIANES

El Ple de les Corts Valencianes, en sessió del dia 29 de març de 2023, ha debatut el dictamen elaborat per la Comissió especial d'estudi sobre discapacitat/diversitat funcional, i el vot particular presentat pel Grup Parlamentari Vox Comunidad Valenciana.

Finalment, el Ple de les Corts Valencianes, en sessió del dia 30 de març de 2023, d'acord amb el que hi ha establert en l'article 55.4 del Reglament de Les Corts Valencianes, ha aprovat les conclusions recollides en aquesta resolució i ha rebutjat el vot particular:

RESOLUCIÓ

DICTAMEN DE LA COMISSIÓ ESPECIAL D'ESTUDI SOBRE DISCAPACITAT/DIVERSITAT FUNCIONAL

I. INTRODUCCIÓ

El Ple de les Corts Valencianes va aprovar, en la sessió del 18 de juny de 2020, la Resolució 127/X, mitjançant la qual es va acordar la creació de la Comissió especial d'estudi sobre discapacitat i diversitat funcional. Tal com es va aprovar, aquesta comissió havia de treballar en fer seguiment de les

I. TEXTOS APROBADOS

B. RESOLUCIONES Y MOCIONES

1. Resoluciones

Resolución 660/X, sobre la aprobación del dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio sobre discapacidad/diversidad funcional, aprobada por el Pleno de las Corts Valencianes en su reunión de 30 de marzo de 2023 y voto particular del Grupo Parlamentario Vox Comunidad Valenciana (RE número 70.326)

PRESIDENCIA DE LAS CORTS VALENCIANES

De acuerdo con los artículos 96.1 del Reglamento y 21 de la Resolución de Presidencia de carácter general 11/X, sobre el funcionamiento de las comisiones de investigación y especiales de estudio, de 10 de octubre de 2022, se ordena publicar en el *Butlletí Oficial de les Corts Valencianes* el dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio sobre discapacidad/diversidad funcional, aprobado por la Resolución 660/X, del Pleno de las Corts Valencianes, en su reunión de 30 de marzo de 2023.

Así mismo, en cumplimiento del artículo 21.2 de la mencionada resolución 11/X, se ordena la publicación del voto particular presentado por el Grupo Parlamentario Vox Comunidad Valenciana (RE número 70.326).

Palau de les Corts Valencianes
València, 30 de marzo de 2023

El presidente
Enric Morera i Català

PLENO DE LAS CORTS VALENCIANES

El Pleno de las Corts Valencianes, en la sesión del día 29 de marzo de 2023, ha debatido el dictamen elaborado por la Comisión especial de estudio sobre discapacidad/diversidad funcional, y el voto particular presentado por el Grupo Parlamentario Vox Comunidad Valenciana.

Finalmente, el Pleno de las Corts Valencianes, en la sesión del día 30 de marzo de 2023, de acuerdo con lo establecido en el artículo 55.4 del Reglamento de las Corts Valencianes, ha aprobado las conclusiones recogidas en esta resolución y ha rechazado el voto particular.

RESOLUCIÓN

DICTAMEN DE LA COMISIÓN ESPECIAL DE ESTUDIO SOBRE DISCAPACIDAD/DIVERSIDAD FUNCIONAL

I. INTRODUCCIÓN

El Pleno de les Corts Valencianes aprobó, en la sesión del 18 de junio de 2020, la Resolución 127/X, mediante la que se acordó la creación de la Comisión especial de estudio sobre discapacidad y diversidad funcional. Tal como se aprobó, esta comisión debía trabajar en hacer seguimiento de las

polítiques que s'impulsen amb la participació d'entitats que treballen amb la discapacitat i la diversitat funcional, com també poder treballar conjuntament propostes que tinguen l'objectiu de fer de la societat valenciana una societat plenament inclusiva.

Una vegada constituïda la comissió, el 10 de març de 2022 es va aprovar el pla de treball de la comissió amb els objectius següents:

Objectius proposats per a la comissió

I. Objectius generals

a) Fer seguiment de les polítiques que s'impulsen amb la participació d'entitats que treballen amb la discapacitat i la discapacitat i/o diversitat funcional.

b) Poder treballar conjuntament propostes que tinguen l'objectiu de fer de la societat valenciana una societat plenament inclusiva.

II. Objectius específics

a) Realitzar un diagnòstic del sector social de la discapacitat i/o diversitat funcional, identificant situacions de desigualtat i proposant un desenvolupament normatiu que previnga situacions de discriminació.

b) Estudiar la diversitat de la societat valenciana amb relació a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

c) Promocionar l'autonomia personal i la inclusió de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

d) Analitzar el model d'accessibilitat universal i exclusió social de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

e) Determinar, des d'una perspectiva de gènere, el doble factor de discriminació i exclusió que, des de la interseccionalitat, afecta les dones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

f) Conèixer les necessitats pràctiques i les problemàtiques concretes en matèria de prevenció i atenció de la discapacitat i/o diversitat funcional en l'àmbit de la salut, pel que fa, especialment, a la salut mental.

g) Tractar la discapacitat i/o diversitat funcional en l'àmbit educatiu.

h) Abordar les desigualtats laborals i les necessitats d'inserció laboral en les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

i) Així mateix, estudiar l'acció i les problemàtiques de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional en els àmbits de la cultura, l'esport, l'oci, l'accés a noves tecnologies, les relacions amb l'administració pública i altres àmbits d'importància per al dia a dia.

Cal agrair a totes les entitats que han participat en aquesta comissió aportant, des de l'experiència que els confereix la seua gran labor, un diagnòstic precís de les dificultats a què s'enfronten les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, així com les seues propostes de millora.

políticas que se impulsan con la participación de entidades que trabajan con la discapacidad y la diversidad funcional, así como poder trabajar conjuntamente propuestas que tengan el objetivo de hacer de la sociedad valenciana una sociedad plenamente inclusiva.

Una vez constituida la comisión, el 10 de marzo de 2022 se aprobó el plan de trabajo de la comisión con los siguientes objetivos:

Objetivos propuestos para la comisión

I. Objetivos generales

a) Hacer seguimiento de las políticas que se impulsan con la participación de entidades que trabajan con la discapacidad y/o diversidad funcional.

b) Poder trabajar conjuntamente propuestas que tengan el objetivo de hacer de la sociedad valenciana una sociedad plenamente inclusiva.

II. Objetivos específicos

a) Realizar un diagnóstico del sector social de la discapacidad y/o diversidad funcional, identificando situaciones de desigualdad y proponiendo un desarrollo normativo que prevenga situaciones de discriminación.

b) Estudiar la diversidad de la sociedad valenciana en relación con personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

c) Promocionar la autonomía personal y la inclusión de personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

d) Analizar el modelo de accesibilidad universal y exclusión social de personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

e) Determinar, desde una perspectiva de género, el doble factor de discriminación y exclusión que, desde la interseccionalidad, afecta a las mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional.

f) Conocer las necesidades prácticas y problemáticas concretas en materia de prevención y atención de la discapacidad y/o diversidad funcional en el ámbito de la salud, especialmente, respecto a la salud mental.

g) Tratar la discapacidad y/o diversidad funcional en el ámbito educativo.

h) Abordar las desigualdades laborales y necesidades de inserción laboral en las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

i) Así mismo, estudiar la acción y las problemáticas de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional en los ámbitos de la cultura, deporte, ocio, acceso a nuevas tecnologías, relaciones con la administración pública y otros ámbitos de importancia para el día a día.

Hay que agradecer a todas las entidades que han participado en esta comisión aportando, desde la experiencia que les confiere su gran labor, un certero diagnóstico de las dificultades a las que se enfrentan las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, así como sus propuestas de mejora.

En particular, als compareixents en representació de les entitats següents:

1. ACVEL (lipedema, limfoedema i flebedema)
2. Adacea (dany cerebral adquirit, Alacant)
3. ADIEM (Associació per a la Defensa i la Integració del Malalt Mental)
4. AEBHA (Associació Espina Bífida i Hidrocefàlia Alacant)
5. AFASAF (Associació de Famílies Afectades per la Síndrome Alcohòlica Fetal)
6. Anilia (Associació pro-persones intel·ligència límit, Alacant)
7. Apanah (Associació provincial de persones amb discapacitat auditiva i les seues famílies)
8. Apesoa (Associació Persones Sordes de l'Alacantí)
9. Asindown (Fundació Síndrome de Down)
10. Asocide CV (Associació de Persones Sordcegues de la Comunitat Valenciana)
11. Aspace (Associació Paràlisi Cerebral)
12. APSA (Associació per a millorar la qualitat de vida de persones amb diferents capacitats durant tot el seu cicle vital)
13. Aspali (Associació Asperger Alacant)
14. Aspaym CV Associació de Persones amb Lesió Medular i altres Discapacitats Físiques de la Comunitat Valenciana
15. Associació d'Esclerosi Múltiple de Castelló
16. Calsicova (Coordinadora d'Associacions de VIH i Sida de la Comunitat Valenciana)
17. Cocemfe (Confederació Espanyola de Persones amb Discapacitat Física i Orgànica)
18. Codifiva (Coordinadora de Persones amb Diversitat Funcional Física de la Comunitat Valenciana)
19. Fundació Espina Bífida
20. Fasocide (Federació d'Associacions de Persones Sordcegues d'Espanya)
21. Fead (Federació d'Entitats Titulars de Centres i Serveis d'Atenció a Persones amb Discapacitat Intel·lectual i les seues famílies)
22. Feafes (Federació de Salut Mental de la Comunitat Valenciana)
23. Feder (Federació Espanyola de Malalties Rares)
24. Fesa (Federació d'Esports Adaptats de la Comunitat Valenciana)

En particular, a los comparecientes en representación de las siguientes entidades:

1. ACVEL (lipedema, linfedema y flebedema)
2. Adacea (daño cerebral adquirido, Alicante)
3. ADIEM (Asociación para la Defensa e Integración del Enfermo Mental)
4. AEBHA (Asociación Espina Bífida e Hidrocefalia Alicante)
5. AFASAF (Asociación de Familias Afectadas por el Síndrome Alcohólico Fetal)
6. Anilia (Asociación pro-personas inteligencia límite, Alicante)
7. Apanah (Asociación provincial de personas con discapacidad auditiva y sus familias)
8. Apesoa (Asociación Personas Sordas de L'Alacantí)
9. Asindown (Fundación Síndrome de Down)
10. Asocide CV (Asociación de Personas Sordociegas de la Comunitat Valenciana)
11. Aspace (Asociación Parálisis Cerebral)
12. APSA (Asociación para mejorar la calidad de vida de personas con diferentes capacidades durante todo su ciclo vital)
13. Aspali (Asociación Asperger Alicante)
14. Aspaym CV Asociación de Personas con Lesión Medular y otras Discapacidades Físicas de la Comunitat Valenciana
15. Asociación de Esclerosis Múltiple de Castelló
16. Calsicova (Coordinadora de Asociaciones de VIH y Sida de la Comunitat Valenciana)
17. Cocemfe (Confederación Española de Personas con Discapacidad Física y Orgánica)
18. Codifiva (Coordinadora de Personas con Diversidad Funcional Física de la Comunitat Valenciana)
19. Fundación Espina Bífida
20. Fasocide (Federación de Asociaciones de Personas Sordociegas de España)
21. Fead (Federación de Entidades Titulares de Centros y Servicios de Atención a Personas con Discapacidad Intellectual y sus familias)
22. Feafes (Federación de Salud Mental de la Comunitat Valenciana)
23. Feder (Federación Española de Enfermedades Raras)
24. Fesa (Federación de Deportes Adaptados de la Comunitat Valenciana)

25. Fesord (Federació de Persones Sordes de la Comunitat Valenciana)

26. Fevadace (Federació de Dany Cerebral Adquirit de la Comunitat Valenciana)

27. Fevadis (Federació Valenciana de Persones amb Discapacitat Intel·lectual)

28. Fevi (Federació Vida Independent)

29. Frater (Fraternitat Cristiana de Persones amb Discapacitat)

30. Fòrum Europeu de la Discapacitat

31. Igeda (Institut de Gestió d'Esport Adaptat)

32. Helix (Federació d'Associacions per la Integració de les Persones Sordes Oralistes a la Comunitat Valenciana)

33. Nova Opció (Associació de Dany Cerebral Adquirit València)

34. ONCE

35. OVI Castelló (Oficina Vida Independent)

36. Plena Inclusió

37. Upapsa (Unió Provincial d'Associacions de Persones amb Discapacitat Intel·lectual d'Alacant)

38. Fundació TEA CV (persones amb autisme)

39. Xarxa (Associació de Dones amb Discapacitat)

40. Plataforma de Dependència de València

41. Empresa Timpers

42. Cermi (Comité Espanyol de Representants de Persones amb Discapacitat)

Cal agrair també les aportacions realitzades per totes les persones expertes que han participat en aquesta comissió.

En particular, als compareixents:

1. Jorge Jacobo Ayala Guerrero. Director del Departament d'Inclusió i Accessibilitat de l'Institut Tecnològic de Monterrey (Mèxic)

2. Meritxell Calbet Montcusí. Responsable de projectes internacionals de la Universitat de Viña de Mar (Xile)

3. Víctor Esparza de la Garza. Consell Ciutadà de Persones amb Discapacitat de Nuevo León (Mèxic)

4. Melissa Flores Águila. Coordinadora de la Responsabilitat Social Corporativa en la Universitat de Magallanes, Punta Arenas (Xile)

5. Miguel Ángel Font. Director de cinema i expert en accessibilitat audiovisual

25. Fesord (Federación de Personas Sordas de la Comunitat Valenciana)

26. Fevadace (Federación de Daño Cerebral Adquirido de la Comunitat Valenciana)

27. Fevadis (Federación Valenciana de Personas con Discapacidad Intelectual)

28. Fevi (Federación Vida Independiente)

29. Frater (Fraternidad Cristiana de Personas con Discapacidad)

30. Foro Europeo de la Discapacidad

31. Igeda (Instituto de Gestión de Deporte Adaptado)

32. Helix (Federación de Asociaciones por la Integración de las Personas Sordas Oralistas en la Comunitat Valenciana)

33. Nueva Opción (Asociación de Daño Cerebral Adquirido Valencia)

34. ONCE

35. OVI Castelló (Oficina Vida Independiente)

36. Plena Inclusión

37. Upapsa (Unión Provincial de Asociaciones de Personas con Discapacidad Intelectual de Alicante)

38. Fundación TEA CV (persones con autismo)

39. Xarxa (Asociación de Mujeres con Discapacidad)

40. Plataforma de Dependencia de Valencia

41. Empresa Timpers

42. Cermi (Comité Español de Representantes de Personas con Discapacidad)

Hay que agradecer también las aportaciones realizadas por parte de todas las personas expertas que han participado en esta comisión.

En particular, a los comparecientes:

1. Jorge Jacobo Ayala Guerrero. Director del Departamento de Inclusión y Accesibilidad del Instituto Tecnológico de Monterrey (México)

2. Meritxell Calbet Montcusí. Responsable de proyectos internacionales de la Universidad de Viña de Mar (Chile)

3. Víctor Esparza de la Garza. Consejo Ciudadano de Personas con discapacidad de Nuevo León (México)

4. Melissa Flores Águila. Coordinadora de la Responsabilidad Social Corporativa en la Universidad de Magallanes, Punta Arenas (Chile)

5. Miguel Ángel Font. Director de cine y experto en accesibilidad audiovisual

6. María del Carmen Gironzi. Fundació Gironzi per a la Inserció Laboral de Persones amb Autisme, Buenos Aires (Argentina)

7. Antonio Navarro Eduardo. Activista per la defensa i els drets de persones invidents i diversitat funcional

8. Teresa Navarro Ferreros. Defensora de persones amb discapacitat a l'Ajuntament de València, Comunitat Valenciana

9. Carolina Madeleine. Oficina de Gestió de Projectes Internacionals de la Universitat d'Alacant

10. Mónica Silvana González. Comissió de Discapacitat del Parlament Europeu

11. Cristóbal Miralles Insa. Professor de la UPV i coordinador de la Fundació CEDAT

12. Manuel Martínez Torán. Professor de la UPV i director de la Càtedra Bretxa Digital i Diversitat Funcional.

II. CONSIDERACIONS GENERALS

Tal com es va posar de manifest al llarg del treball realitzat per la comissió, les polítiques encaminades a fer de la societat valenciana una societat plenament inclusiva haurien d'integrar-se de forma transversal en les polítiques dels governs per garantir una transformació completa de la societat on tots i cadascun dels àmbits siguen realment inclusius.

Per això aquestes propostes haurien de marcar les línies a seguir per a desenvolupar les polítiques públiques de discapacitat i/o diversitat funcional del Consell. També s'han de valorar les propostes i les consideracions per a incloure-les en la futura llei d'accessibilitat universal, continuant amb aquesta coordinació juntament amb tots els sectors, els agents socials, les entitats i les associacions, les empreses, els sindicats i les persones expertes en la matèria.

Pel que fa als treballs amb les compareixences, en el pla de treball, el desenvolupament de la comissió i aquestes conclusions s'agrupen les persones que van compareixer en dos tipus: per una banda, un grup de persones expertes en la matèria tant de l'àmbit nacional com de l'internacional i per altra banda, un grup de persones que formen part del teixit associatiu i professional de l'àmbit de la discapacitat i/o diversitat funcional al territori valencià. Per tant, aquestes conclusions incorporen un diagnòstic del sector, arran de l'anàlisi extreta de les persones expertes i, a continuació, es presenten les conclusions tretes de les persones del teixit associatiu i professional, agrupades per sectors diferents: dependència i autonomia, accessibilitat universal, discapacitat i/o diversitat funcional en l'educació, ocupació i vida digna i, per últim, solucions d'habitatge i vida independent.

III. DIAGNÒSTIC DEL SECTOR

- Manuel Martínez Torán. Càtedra bretxa digital i diversitat funcional

6. María del Carmen Gironzi. Fundación Gironzi para la Inserción Laboral de Personas con Autismo, Buenos Aires (Argentina)

7. Antonio Navarro Eduardo. Activista por la defensa y los derechos de personas invidentes y diversidad funcional

8. Teresa Navarro Ferreros. Defensora de personas con discapacidad en el Ayuntamiento de València, Comunitat Valenciana

9. Carolina Madeleine. Oficina de Gestión de Proyectos Internacionales de la Universidad de Alicante

10. Mónica Silvana González. Comisión de Discapacidad del Parlamento Europeo

11. Cristóbal Miralles Insa. Profesor de la UPV y coordinador de la Fundación CEDAT

12. Manuel Martínez Torán. Profesor de la UPV y director de la Cátedra Brecha Digital y Diversidad Funcional.

II. CONSIDERACIONES GENERALES

Tal y como se puso de manifiesto a lo largo del trabajo realizado por la comisión, las políticas encaminadas a hacer de la sociedad valenciana una sociedad plenamente inclusiva deberían integrarse de forma transversal en las políticas de los gobiernos para garantizar una transformación completa de la sociedad donde todos y cada uno de los ámbitos sean realmente inclusivos.

Por ello estas propuestas deberían marcar las líneas a seguir para desarrollar las políticas públicas de discapacidad y/o diversidad funcional del Consell. También se deben valorar sus propuestas y consideraciones para incluirlas en la futura ley de accesibilidad universal, continuando con esta coordinación junto con todos los sectores, agentes sociales, entidades y asociaciones, empresas, sindicatos y personas expertas en la materia.

En cuanto a los trabajos con las comparecencias, en el plan de trabajo, el desarrollo de la comisión y estas conclusiones se agrupan las personas que comparecieron en dos tipos: por un lado, un grupo de personas expertas en la materia tanto del ámbito nacional como del internacional y por otro lado, un grupo de personas que forman parte del tejido asociativo y profesional del ámbito de la discapacidad y/o diversidad funcional en el territorio valenciano. Por lo tanto, estas conclusiones incorporan un diagnóstico del sector, a raíz del análisis extraído de las personas expertas y, a continuación, se presentan las conclusiones extraídas de las personas del tejido asociativo y profesional, agrupadas por sectores diferentes: dependencia y autonomía, accesibilidad universal, discapacidad y/o diversidad funcional en la educación, empleo y vida digna y, por último, soluciones habitacionales y vida independiente.

III. DIAGNÓSTICO DEL SECTOR

- Manuel Martínez Torán. Cátedra brecha digital y diversidad funcional

Des de la càtedra de bretxa digital i diversitat funcional es van plantejar dues problemàtiques fonamentals pel que fa a l'ús de les tecnologies en les persones amb diversitat funcional. Per una banda, la impossibilitat d'accedir a internet i, per altra banda, les dificultats —encara que hi tinguen accés— per a fer-ne ús.

En aquest àmbit es diferencien quatre eixos: l'econòmic, referent a l'accés als recursos tecnològics; el de la formació, referent al coneixement digital; el de la ciutadania, referent a les necessitats de gestions de la vida diària, i per últim, l'eix de les relacions amb els altres, des d'un punt de vista d'autonomia i vida independent.

Cal millorar els quatre àmbits per a reduir la bretxa digital existent. I per això es destaquen una sèrie de prioritats:

- La necessitat de transposar legislació en aquesta matèria. El Reial decret 1.112/2018, de 7 de setembre, sobre accessibilitat als llocs web i aplicacions per a dispositius mòbils del sector públic (especial menció a les universitats).
- Millorar la formació per l'accessibilitat.

Introduir la perspectiva de la discapacitat i/o diversitat funcionalen els informes i la política del sector TIC.

- Antonio Navarro Eduardo. Activista persones invidents i diversitat funcional

Es destaca la falta d'implementació de la legislació i les normatives relatives a l'accessibilitat universal i, especialment, al món digital. Existeix legislació que encara no s'ha implementat com hauria de ser i cal garantir els drets que s'hi contemplen.

L'ocupació, l'educació i la salut també són elements lligats a l'accessibilitat universal i, per això, la inclusió en aquests àmbits és fonamental per a la igualtat d'oportunitats.

Per això es proposa:

- Enfortir el règim sancionador i el pressupost en la nova legislació per garantir la seua implementació.
- Millorar la formació dels tècnics dels ajuntaments pel que fa al coneixement de la legislació i la normativa relativa a l'accessibilitat de les persones amb discapacitat i diversitat funcional.
- Teresa Navarro. Defensora persones amb discapacitat de l'Ajuntament de València

Els principis generals que es destaquen de la política global en discapacitat i/o diversitat funcional són: la igualtat d'oportunitats, l'accessibilitat als serveis, la no-discriminació i l'autonomia personal. Des d'aquest espai s'atenen queixes i denúncies com, per exemple: accessibilitat universal especialment en habitatges i entorns físics propers als serveis públics, instal·lacions municipals, webs, espais educatius i esportius, millora del transport públic, sensibilització i control de les places de mobilitat reduïda, reduir els temps de les tramitacions de prestacions socials i dels recursos, millorar la inclusió educativa, la inserció laboral i l'accessibilitat a la sanitat, especial menció a les revisions

Desde la cátedra de brecha digital y diversidad funcional se plantearon dos problemáticas fundamentales en cuanto al uso de las tecnologías en las personas con diversidad funcional. Por un lado, la imposibilidad de acceder a internet y, por otro lado, las dificultades —aunque tengan acceso a ella— para su uso.

En este ámbito se diferencian cuatro ejes: el económico, referente al acceso a los recursos tecnológicos; el de la formación, referente al conocimiento digital; el de la ciudadanía, referente a las necesidades de gestiones de la vida diaria, y por último, el eje de las relaciones con los demás, desde un punto de vista de autonomía y vida independiente.

Hay que mejorar los cuatro ámbitos para reducir la brecha digital existente. Y por ello se destacan una serie de prioridades:

- La necesidad de trasponer legislación en esta materia. El Real decreto 1.112/2018, de 7 de septiembre, sobre accesibilidad a los sitios web y aplicaciones para dispositivos móviles del sector público (especial mención a las universidades).
- Mejorar la formación por la accesibilidad.

- Introducir la perspectiva de la discapacidad y/o diversidad funcional en los informes y la política del sector TIC.

- Antonio Navarro Eduardo. Activista personas invidentes y diversidad funcional

Se destaca la falta de implementación de la legislación y normativas relativas a la accesibilidad universal y, especialmente, en el mundo digital. Existe legislación que todavía no se ha implementado como debería ser y hay que garantizar los derechos que se contemplan en ella.

El empleo, la educación y la salud también son elementos ligados a la accesibilidad universal y, por ello, la inclusión en estos ámbitos es fundamental para la igualdad de oportunidades.

Por ello se propone:

- Fortalecer el régimen sancionador y el presupuesto en la nueva legislación para garantizar su implementación.
- Mejorar la formación de los técnicos de los ayuntamientos en cuanto al conocimiento de la legislación y normativa relativa a la accesibilidad de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
- Teresa Navarro. Defensora personas con discapacidad del Ayuntamiento de València

Los principios generales que se destacan de la política global en discapacidad y/o diversidad funcional son: la igualdad de oportunidades, accesibilidad a los servicios, no discriminación y autonomía personal. Desde este espacio se atienden quejas y denuncias como, por ejemplo: accesibilidad universal especialmente en viviendas y entornos físicos próximos a los servicios públicos, instalaciones municipales, webs, espacios educativos y deportivos, mejora del transporte público, sensibilización y control de las plazas de movilidad reducida, reducir los tiempos de las tramitaciones de prestaciones sociales y de los recursos, mejorar la inclusión educativa, la inserción laboral y la accesibilidad a la

ginecològiques de les dones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

També es planteja la necessitat d'impulsar la figura de l'assistent personal i que es regule en l'àmbit estatal per facilitar la gestió, com també incrementar els recursos diürns i/o d'habitatge com els habitatges tutelats.

A més a més, i a grans trets, es proposa:

- La plena participació de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional en la vida social, incloent la seua participació a les polítiques públiques.

- La incorporació del principi de transversalitat en les polítiques públiques.

- Carolina Madelein, Oficina de Gestió de Projectes Internacionals Universitat d'Alacant

Els treballs de l'Oficina de Gestió de Projectes Internacionals han posat de manifest la importància d'integrar les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional en les universitats, també per a facilitar la seua integració socioeconòmica. Per això les universitats tenen un paper fonamental d'integració i d'enllaç amb l'ocupació.

Per això es proposa:

Millorar les tecnologies de suport a les universitats per incrementar la integració de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

Formació per als professors i les professores, especialment a les universitats, per millorar l'atenció de l'alumnat amb discapacitat i/o diversitat funcional.

- Miguel Ángel Font. Director de cine i expert en accessibilitat

Exposa les diferents formes de treballar l'accessibilitat i reivindica en últim lloc el model plenament inclusiu: fer obres que des del principi compten amb la perspectiva de l'accessibilitat.

Per això es proposa:

- Crear un observatori global d'accessibilitat universal i inclusiu. En concret, pel que fa a la cultura inclusiva es reivindica la cultura com una eina per educar futures generacions. Per això és fonamental mapar quines iniciatives culturals són accessibles, quines eines inclouen, on i com es pot accedir a obres culturals accessibles; tot això, per garantir l'accés de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional i per incrementar la cultura accessible.

- Donar suport mitjançant pressupost orientat a la promoció de la cultura accessible.

- Formar i educar els creadors de cultura en les diverses disciplines per tal d'integrar la perspectiva de la discapacitat i/o diversitat funcional i, per tant, de l'accessibilitat universal.

- Mónica Silvana González. Comissió discapacitat Parlament Europeu

sanidad, especial mención a las revisiones ginecológicas de las mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional.

También se plantea la necesidad de impulsar la figura del asistente personal y que se regule en el ámbito estatal para facilitar su gestión, así como incrementar los recursos diurnos y/o de vivienda como las viviendas tuteladas.

Además, y a grandes rasgos, se propone:

- La plena participación de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional en la vida social, incluyendo su participación en las políticas públicas.

- La incorporación del principio de transversalidad en las políticas públicas.

- Carolina Madelein, Oficina de Gestión de Proyectos Internacionales Universidad de Alicante

Los trabajos de la Oficina de Gestión de Proyectos Internacionales han puesto de manifiesto la importancia de integrar a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional en las universidades, también para facilitar su integración socioeconómica. Por ello las universidades tienen un papel fundamental de integración y de enlace con el empleo.

Por ello se propone:

- Mejorar las tecnologías de apoyo a las universidades para incrementar la integración de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

- Formación para los profesores y profesoras, especialmente en las universidades, para mejorar la atención del alumnado con discapacidad y/o diversidad funcional.

- Miguel Ángel Font. Director de cine y experto en accesibilidad

Expone las diferentes formas de trabajar la accesibilidad y reivindica en último lugar el modelo plenamente inclusivo: hacer obras que desde el principio cuenten con la perspectiva de la accesibilidad.

Por ello se propone:

- Crear un observatorio global de accesibilidad universal e inclusivo. En concreto, respecto a la cultura inclusiva se reivindica la cultura como una herramienta para educar futuras generaciones. Por ello es fundamental mapear qué iniciativas culturales son accesibles, qué herramientas incluyen, dónde y cómo se puede acceder a obras culturales accesibles; todo esto, para garantizar el acceso de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional y para incrementar la cultura accesible.

- Apoyar mediante presupuesto orientado a la promoción de la cultura accesible.

- Formar y educar a los creadores de cultura en sus diversas disciplinas para integrar la perspectiva de la discapacidad y/o diversidad funcional y, por lo tanto, de la accesibilidad universal.

- Mónica Silvana González. Comisión discapacidad Parlamento Europeo

Es va posar en valor els últims canvis legislatius aconseguits tant a l'Estat espanyol com a l'àmbit de la Comunitat Valenciana. També es va destacar la importància dels fons europeus per al desenvolupament de programes.

Destaca com a grans reptes la millora de l'ocupació i la salut (en aquest últim cas, especialment pel que fa a les dones amb discapacitat i/o diversitat funcional).

Per això es proposen mesures orientades a contribuir a la construcció d'una Europa verda, digital i social, a implementar mitjançant els fons europeus, com els Next Generation EU, polítiques en aquest sentit. També des d'una mirada interseccional per crear polítiques de protecció àmplies a tota la població.

• Cristóbal Miralles Insa. Coordinador fundació Cedat

En l'àmbit laboral de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional es detecten tres tipus d'invisibilitat.

Per una banda, la invisibilitat a nivell laboral com a conseqüència d'un ús excessiu i incorrecte dels centres especials d'ocupació, que no estan fent plenament la funció de centres transitoris d'inserció laboral a l'empresa ordinària i, per tant, estan creant llocs de treball a banda per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional que les invisibilitza i exclou de la societat. La segona invisibilitat és cap a algun tipus de discapacitat i/o diversitat funcional en concret, especialment la psíquica, que troba majors dificultats. I per últim, la tercera invisibilitat és l'acadèmica, ja que les eines que s'estan desenvolupant estan quedant-se enrere.

Cal potenciar la inserció en l'empresa ordinària. Per això es proposa:

- Adaptar els llocs de treball.
- Revertir les tendències actuals de poca inserció en l'empresa ordinària i ús excessiu del *productivisme* dels centres ocupacionals, amb un millor control i auditories dels usos que les empreses fan dels centres.
- Incrementar l'acompanyament a les universitats de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
- Incrementar les eines i l'assessorament perquè les empreses integren persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
- Especial atenció a la perspectiva de gènere en les polítiques de discapacitat i/o diversitat funcional.

• Jorge Ayala Guerrero. Instituto Tecnológico de Monterrey (Mèxic)

Amb relació a la discapacitat i/o diversitat funcional psicossocial es posa de manifest la necessitat de la coordinació dels sectors educatius, laborals, socials i de participació activa en la societat civil.

Un dels programes en què es treballa en aquesta universitat (Surfeando la neurodiversidad) es basa en el suport a estudiants amb aquestes dificultats mitjançant l'acompanyament social i acadèmic, per tal de promoure la inclusió en la institució, com també altres organitzacions externes que hi col·laboren.

Se puso en valor los últimos cambios legislativos alcanzados tanto en el Estado español como en el ámbito de la Comunitat Valenciana. También se destacó la importancia de los fondos europeos para el desarrollo de programas.

Destaca como grandes retos la mejora del empleo y la salud (en este último caso, especialmente respecto a las mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional).

Por ello se proponen medidas orientadas a contribuir a la construcción de una Europa verde, digital y social, a implementar mediante los fondos europeos, como los Next Generation EU, políticas en este sentido. También desde una mirada interseccional para crear políticas de protección amplias en toda la población.

• Cristóbal Miralles Insa. Coordinador fundación Cedat

En el ámbito laboral de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional se detectan tres tipos de invisibilidad.

Por un lado, la invisibilidad a nivel laboral como consecuencia de un uso excesivo e incorrecto de los centros especiales de empleo, que no están haciendo plenamente la función de centros transitorios de inserción laboral en la empresa ordinaria y, por lo tanto, están creando puestos de trabajo a parte para personas con discapacidad y/o diversidad funcional que las invisibiliza y excluye de la sociedad. La segunda invisibilidad es hacia algún tipo de discapacidad y/o diversidad funcional en concreto, especialmente la psíquica, que encuentra mayores dificultades. Y por último, la tercera invisibilidad es la académica, puesto que las herramientas que se están desarrollando están quedándose atrás.

Hay que potenciar la inserción en la empresa ordinaria. Por ello se propone:

- Adaptar los puestos de trabajo.
- Revertir las tendencias actuales de poca inserción en la empresa ordinaria y uso excesivo del *productivismo* de los centros ocupacionales, con un mejor control y auditorías de los usos que las empresas hacen de los centros.
- Incrementar el acompañamiento a las universidades de personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
- Incrementar las herramientas y el asesoramiento para que las empresas integren personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
- Especial atención a la perspectiva de género en las políticas de discapacidad y/o diversidad funcional.

• Jorge Ayala Guerrero. Instituto Tecnológico de Monterrey (Mèxic)

En relación con la discapacidad y/o diversidad funcional psicossocial se pone de manifiesto la necesidad de la coordinación de los sectores educativos, laborales, sociales y de participación activa en la sociedad civil.

Uno de los programas en los que se trabaja en esta universidad (Surfeando la neurodiversidad) se basa en el apoyo a estudiantes con estas dificultades mediante el acompañamiento social y académico, para promover la inclusión en la institución, así como otras organizaciones externas que colaboran.

Es destaca la importància del desenvolupament de tallers, cursos i diferents activitats dins de les institucions educatives/universitàries per generar captacions cap a fora de les institucions. Desenvolupar estratègies des de la universitat per millorar la integració laboral de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

- Meritxell Calbet Montcusí. Projectes internacionals Universidad Viña del Mar (Xile)

Aquests projectes tenen com a objectiu la inclusió social mitjançant la incorporació de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional en l'educació superior per a incorporar-les, després, al mercat laboral.

Es destaca la importància d'adaptar aquests projectes a cada territori, analitzant el context i les oportunitats.

Es destaquen mesures com ara:

- La creació de centres de suport als estudiants amb discapacitat i/o diversitat funcional i la definició d'estratègies per a l'accés i la permanència de l'alumnat en el sistema d'educació superior.

- La creació d'una xarxa regional per a incrementar les relacions interuniversitàries i fer intercanvi de bones pràctiques de les accions socials del entorn més proper.

- L'enfortiment entre govern i empresa pel que fa a la inserció de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

- Enfortir l'educació obligatòria inclusiva per incrementar el nombre de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional que poden accedir a estudis superiors.

- Enfortir el sistema educatiu superior per garantir la permanència i la finalització dels estudis de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

- Víctor Esparza de la Garza. Consejo Ciudadano de Personas con Discapacidad de Nuevo León (Mèxic)

Amb relació als drets politicoelectorals, es posa de manifest la necessitat d'impulsar el dret de igualtat d'oportunitats per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional mitjançant mesures de discriminació i accions positives.

Es destaquen algunes polítiques i mesures com ara:

- Crear un consell ciutadà per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, com una eina més de defensa i garantia de drets on s'incorporen representants de govern i societat civil.

- Introduir mesures de discriminació positiva en les lleis electorals.

- Melisa Flores Águila. Coordinadora de la Responsabilidad Social Corporativa en la Universidad de Magallanes (Xile)

Es presenten propostes des de la perspectiva de la cohesió territorial i el protagonisme de les agrupacions per al desenvolupament d'estratègies d'inclusió social mitjançant quatre eixos principals.

Se destaca la importancia del desarrollo de talleres, cursos y diferentes actividades dentro de las instituciones educativas/universitarias para generar captaciones hacia fuera de las instituciones. Desarrollar estrategias desde la universidad para mejorar la integración laboral de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

- Meritxell Calbet Montcusí. Proyectos internacionales Universidad Viña de Mar (Chile)

Estos proyectos tienen como objetivo la inclusión social mediante la incorporación de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional en la educación superior para su incorporación, después, en el mercado laboral.

Se destaca la importancia de adaptar estos proyectos a cada territorio, analizando su contexto y oportunidades.

Se destacan medidas como:

- La creación de centros de apoyo a los estudiantes con discapacidad y/o diversidad funcional y definición de estrategias para el acceso y permanencia del alumnado en el sistema de educación superior.

- La creación de una red regional para incrementar las relaciones interuniversitarias y hacer intercambio de buenas prácticas de las acciones sociales del entorno más próximo.

- El fortalecimiento entre gobierno y empresa respecto a la inserción de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

- Fortalecer la educación obligatoria inclusiva para incrementar el número de personas con discapacidad y/o diversidad funcional que pueden acceder a estudios superiores.

- Fortalecer el sistema educativo superior para garantizar la permanencia y finalización de los estudios de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

- Víctor Esparza de la Garza. Consejo Ciudadano de Personas con Discapacidad de Nuevo León (México)

En relación con los derechos político-electorales, se pone de manifiesto la necesidad de impulsar el derecho de igualdad de oportunidades para personas con discapacidad y/o diversidad funcional mediante medidas de discriminación y acciones positivas.

Se destacan algunas políticas y medidas como:

- Crear un consejo ciudadano para personas con discapacidad y/o diversidad funcional, como una herramienta más de defensa y garantía de derechos donde se incorporen representantes de gobierno y sociedad civil.

- Introducir medidas de discriminación positiva en las leyes electorales.

- Melisa Flores Águila. Coordinadora de la Responsabilidad Social Corporativa en la Universidad de Magallanes (Chile)

Se presentan propuestas desde la perspectiva de la cohesión territorial y el protagonismo de las agrupaciones para el desarrollo de estrategias de inclusión social mediante cuatro ejes principales.

En primer lloc, el desenvolupament local inclusiu, mitjançant polítiques d'enfortiment de la participació de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional amb escoles, digestió social i territorial.

En segon lloc, polítiques d'inclusió educativa, amb especial atenció a la transició a la universitat.

En tercer lloc, pel que fa a les polítiques d'inclusió laboral, amb especial atenció a la millora del sosteniment i la inclusió del treball amb aliances amb empreses i organitzacions públiques i privades.

I, per últim, pel que fa als drets sexuals i reproductius, amb polítiques d'educació afectivosexual adaptades a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

Per últim, es destaca la importància de la cohesió territorial i la participació ciutadana, com també el desenvolupament de polítiques des de la transversalitat.

- María del Carmen Gironzi. Fundación Gironzi por la Inserción Laboral de Personas con Autismo. Buenos Aires

Aquesta fundació ha desenvolupat el programa Excelsium, per la inserció laboral de persones amb autisme. Des de diferents perspectives com la conscienciació i el treball conjunt amb les empreses, també pel que fa a les garanties dels llocs de treball (quant a l'adequació), des de la preparació a les persones amb autisme per al món laboral ordinari i des de l'acompanyament i el seguiment d'aquesta inserció. A més a més, es promou també l'emprenedoria.

Altres propostes poden ser el foment d'encontres d'empreses mitjançant congressos o altres esdeveniments del món laboral on es treballa conjuntament diferents estratègies per millorar la inserció.

Propostes a les Corts Valencianes:

- Realitzar un estudi per plantejar quines mesures s'han d'implementar per garantir l'accessibilitat als mitjans electrònics, digitals i físics de les Corts Valencianes per a totes les persones.

IV. DEPENDÈNCIA I AUTONOMIA

En aquesta extensa comissió de compareixences d'entitats de l'àmbit de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, si hi ha hagut un nexe d'unió entre totes les persones compareixents, ha sigut posar de manifest la necessitat de solucions d'habitatge per a un col·lectiu el desenvolupament educatiu i social del qual ha permès visualitzar una sèrie de necessitats fa més de quatre dècades no tan urgents.

Fa quaranta anys es va posar en marxa la LISMI i amb això es va produir l'escolarització de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional als col·legis per dret.

A partir d'ací es van començar a generar drets per a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional (d'ara endavant, PAD) des del punt de vista normatiu.

En primer lugar, el desarrollo local inclusivo, mediante políticas de fortalecimiento de la participación de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional con escuelas, digestión social y territorial.

En segundo lugar, políticas de inclusión educativa, con especial atención a la transición a la universidad.

En tercer lugar, respecto a las políticas de inclusión laboral, con especial atención a la mejora del sostenimiento e inclusión del trabajo con alianzas con empresas y organizaciones públicas y privadas.

Y, por último, en cuanto a los derechos sexuales y reproductivos, con políticas de educación afectivo-sexual adaptadas a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

Por último, se destaca la importancia de la cohesión territorial y la participación ciudadana, así como el desarrollo de políticas desde la transversalidad.

- María de Carmen Gironzi. Fundación Gironzi por la Inserción Laboral de Personas con Autismo. Buenos Aires

Esta fundación ha desarrollado el programa Excelsium, por la inserción laboral de personas con autismo. Desde diferentes perspectivas como la concienciación y el trabajo conjunto con las empresas, también en cuanto a las garantías de los puestos de trabajo (en cuanto a su adecuación), desde la preparación a las personas con autismo para el mundo laboral ordinario y desde el acompañamiento y seguimiento de dicha inserción. Además, se promueve también el emprendimiento.

Otras propuestas pueden ser el fomento de encuentros de empresas mediante congresos u otros acontecimientos del mundo laboral donde se trabaje conjuntamente diferentes estrategias para mejorar la inserción.

Propuestas a las Corts Valencianes:

- Realizar un estudio para plantear qué medidas se deben implementar para garantizar la accesibilidad a los medios electrónicos, digitales y físicos de las Corts Valencianes para todas las personas.

IV. DEPENDENCIA Y AUTONOMÍA

En esta extensa comisión de comparencias de entidades del ámbito de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, si ha habido un nexo de unión entre todas las personas comparecientes, ha sido el poner de manifiesto la necesidad de soluciones habitacionales para un colectivo cuyo desarrollo educativo y social ha permitido visualizar una serie de necesidades hace más de cuatro décadas no tan acuciantes.

Hace cuarenta años se puso en marcha la LISMI y con ello se produjo la escolarización de personas con discapacidad y/o diversidad funcional en los colegios por derecho.

A partir de ahí se empezaron a generar derechos para las personas con discapacidad y/o diversidad funcional (en adelante, PCD) desde el punto de vista normativo.

El 2006 es va produir el gran avanç en aquest àmbit amb la ratificació al nostre país de la Convenció de drets de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, l'objectiu de la qual és la inserció plena d'aquest col·lectiu de manera multidisciplinària i on tot sembla recollit en aquesta normativa. Tot això va ser possible amb l'aprovació de la llei de dependència i autonomia personal, que generava una sèrie de drets per als qui són dependents des de la perspectiva del dret adquirit a l'autonomia personal des de l'aplicació d'aquesta llei.

Si bé l'aplicació d'aquesta llei a nivell estatal va produir unes millores increïbles, específicament pel que fa a drets adquirits per a aquelles persones que són dependents, és cert que el seu avanç ha sigut lent i, si bé és una llei d'àmbit estatal, les seues competències són d'àmbit autonòmic, cosa que genera una sèrie de problemes a nivell burocràtic que alenteixen en moltes ocasions l'aplicació adequada, tal com van reiterar en diferents ocasions els diversos ponents de la comissió.

Per això, seria convenient seguir les recomanacions del Síndic de Greuges i incrementar de manera suficient els mitjans personals i materials, resoldre els problemes que ocasiona el mal funcionament de les aplicacions informàtiques, canviar el procediment burocràtic perquè siga més àgil o ajudar els municipis que estan tenint problemes per a la valoració del grau.

D'altra banda, també es va posar de manifest la necessitat de continuar avançant des del model de dependència cap al model d'autonomia personal on el centre no està posat únicament en les cures, si no des d'un punt de vista social de la persona amb discapacitat i/o diversitat funcional que, d'una manera transversal, participa en tots els àmbits de la societat i, per a això, és necessària l'accessibilitat universal amb la pròxima aprovació d'aquesta llei.

Accedir a una educació digna i amb suports i, per descomptat, amb accés a l'ocupació amb suports per a fer possible una inserció social i laboral real de les PAD.

Per a poder dur a terme aquest canvi de paradigma des de la prestació de la dependència del cuidador no professional a una perspectiva totalment tractada únicament des de la cura a la persona i no des d'una perspectiva real de la inserció social de manera transversal i multifocal de les PAD.

Per a començar a treballar d'aquesta manera, tal com van indicar les entitats participants, s'han de proposar millores cap a les cuidadores no professionals, perquè la majoria són dones ja que les cures cauen pràcticament al 100 % en elles. Aquesta figura s'ha d'utilitzar de manera excepcional, tal com preveu la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. Aquesta dada també va ser posada de manifest reiteradament al llarg del desenvolupament de la comissió.

Per a professionalitzar les cures i consolidar aquest canvi de model s'han de posar en marxa dels mecanismes que han sigut esmentats ací. Però un dels fonamentals és la figura de l'assistent personal que és clau per a desenvolupar una autonomia plena i ha de comptar amb tot el suport de l'administració per a permetre que cada persona pugui tenir autodeterminació per a decidir com vol viure la seua vida, ser conscient i estar present en cadascuna de les seues decisions.

En el 2006 se produjo el gran avance en este ámbito con la ratificación en nuestro país de la Convención de derechos de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, cuyo fin es la inserción plena de este colectivo de manera multidisciplinar y donde todo parece recogido en esta normativa. Todo ello fue posible con la aprobación de la ley de dependencia y autonomía personal, que generaba una serie de derechos para quienes son dependientes desde la perspectiva del derecho adquirido a la autonomía personal desde la aplicación de esta ley.

Si bien la aplicación de esta ley a nivel estatal produjo unas mejoras increíbles, específicamente en lo que se refiere a derechos adquiridos para aquellas personas que son dependientes, es cierto que su avance ha sido lento y, si bien es una ley de ámbito estatal, sus competencias son de ámbito autonómico y eso genera una serie de problemas a nivel burocrático que ralentizan en muchas ocasiones su aplicación adecuada, tal como se reiteró en diferentes ocasiones por los diversos ponentes de la comisión.

Por ello, sería conveniente seguir las recomendaciones del Síndic de Greuges incrementando de forma suficiente los medios personales y materiales, resolver los problemas que ocasiona el mal funcionamiento de los aplicativos informáticos, cambiar el procedimiento burocrático para que sea más ágil o ayudar a los municipios que están teniendo problemas para la valoración del grado.

Por otro lado, también se puso de manifiesto la necesidad de seguir avanzando desde el modelo de dependencia hacia el modelo de autonomía personal donde el centro no está puesto únicamente en los cuidados, si no desde un punto de vista social de la persona con discapacidad y/o diversidad funcional que, de una manera transversal, participa en todos los ámbitos de la sociedad y para ello es necesaria la accesibilidad universal con la próxima aprobación de esta ley.

Acceder a una educación digna y con apoyos y, por supuesto, con acceso al empleo con apoyos para hacer posible una inserción social y laboral real de las PCD.

Para poder llevar a cabo este cambio de paradigma desde la prestación de la dependencia del cuidador no profesional a una perspectiva totalmente tratada únicamente desde el cuidado a la persona y no desde una perspectiva real de la inserción social de manera transversal y multifocal de las PCD.

Para empezar a trabajar de esta manera, tal como indicaron las entidades participantes, se debe trabajar en proponer mejoras hacia las cuidadoras no profesionales, pues la mayoría son mujeres ya que los cuidados caen prácticamente al 100 % en ellas, debiendo ser esta figura utilizada de forma excepcional tal y como prevé la Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de promoción de la autonomía personal y atención a las personas en situación de dependencia. Este dato también fue puesto de manifiesto reiteradamente a lo largo del desarrollo de la comisión.

Para profesionalizar los cuidados y consolidar este cambio de modelo se deben poner en marcha muchos mecanismos que han sido mencionados aquí. Pero uno de los fundamentales es la figura del asistente personal que es clave para el desarrollo de una autonomía plena y debe contar con todo el apoyo de la administración para permitir que cada persona pueda tener autodeterminación para decidir cómo quiere vivir su vida, ser consciente y estar presente en cada una de sus decisiones.

En aquesta mateixa línia es va parlar de la importància de la PATI, l'assistència personal infantil que ajuda a un desenvolupament òptim d'habilitats per a la promoció de l'autonomia; la implantació d'aquesta figura és molt interessant i necessària específicament les persones menors d'edat amb TEA.

No obstant això, a més de les complicacions que genera la burocràcia de la petició d'aquesta figura, diverses entitats van parlar en aquesta comissió sobre com aquesta figura està sent reconvertida en un suport escolar suplint mancances de l'àmbit educatiu, en lloc de ser utilitzada per al que va ser creada, que és per al desenvolupament personal i social de la persona amb discapacitat i/o diversitat funcional.

En pràcticament tots els casos es va parlar de la falta de solucions residencials que estan generant dificultats en les famílies en què envelliment és cada vegada més latent on ja no existeix aquesta xarxa familiar. Per això, al costat del foment dels serveis d'atenció domiciliària, cal fomentar la col·laboració públicoprivada per a intentar suplir el dèficit de places.

El canvi de model suposa preparar recursos segons el model de l'atenció integral centrada en la persona.

Per a això s'ha de deixar de pensar en el model macrorresidencial sempre que les circumstàncies ho permeten, per a començar a treballar des d'una perspectiva molt més personalitzada pròxima i amb habitatges molt més reduïts inserits en l'entorn urbà i que permeten a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional tenir autodeterminació en unes quantes o en la majoria de les seues decisions.

Aquest és el gran canvi, que pretén dur-se a terme, des del canvi de model de la dependència a l'autonomia personal. Perquè en aquest últim la persona té un paper protagonista quant a què vol fer de la seua vida i com li agradaria dur-ho a terme. A diferència del que ocorre en el model de la dependència. Ara bé, és cert que és un canvi de mentalitat i de manera de fer les coses, tan potent, que s'ha d'anar produint a poc a poc a partir del que es vaja construint i invertint de nou. Pensant ja en la nova conceptualització d'autodeterminació. Aqueix és l'objectiu que creiem que millorarà la vida de les persones, perquè les farà més independents amb autodeterminació i una major qualitat de vida.

Considerem necessari adoptar també les mesures següents:

1. Incrementar els recursos necessaris per a reduir les llistes d'espera en el diagnòstic precoç de l'autisme.
2. Incrementar el cribatge neonatal a la Comunitat Valenciana perquè gradualment s'equipare amb les comunitats autònomes que inclouen més patologies reconegudes en el sistema nacional de salut.
3. Agilitzar la implantació a la Comunitat Valenciana del procés de reconeixement i valoració de la discapacitat previst en la normativa estatal, que recull, entre altres aspectes, que el reconeixement no ha de basar-se únicament en uns marcadors (tipus test) sinó que, atesa l'especificitat i la dificultat de detecció de les malalties minoritàries, s'ha d'incloure l'observació o l'entrevista completa del xiquet o la xiqueta i de les persones de l'entorn del xiquet (no sols dels

En esa misma línea se habló de la importancia de la PATI, la asistencia personal infantil que ayuda a un desarrollo óptimo de habilidades para la promoción de la autonomía y cuya implantación de la figura es muy interesante y necesaria específicamente a las personas menores de edad con TEA.

Sin embargo, además de las complicaciones que genera la burocracia de la petición de esta figura, se habló en esta comisión por diferentes entidades de cómo esta figura está siendo reconvertida en un apoyo escolar supliendo carencias del ámbito educativo, en lugar de ser utilizada para aquello que fue creada, que es para el desarrollo personal y social de la persona con discapacidad y/o diversidad funcional.

En prácticamente todos los casos se habló de la falta de soluciones habitacionales que están generando dificultades en las familias cuyo envejecimiento es cada vez más latente donde ya no existe esa red familiar. Por ello, junto al fomento de los servicios de atención domiciliaria hay que fomentar la colaboración público-privada para intentar suplir el déficit de plazas.

El cambio de modelo supone preparar recursos según el modelo de la atención integral centrada en la persona.

Para ello se debe dejar de pensar en el modelo macrorresidencial, siempre que las circunstancias lo permitan, para empezar a trabajar desde una perspectiva mucho más personalizada cercana y con viviendas mucho más reducidas insertas en el entorno urbano y que permitan a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional tener autodeterminación en ciertas o la mayoría de sus decisiones.

Este es el gran cambio, que pretende llevarse a cabo, desde el cambio de modelo de la dependencia a la autonomía personal. Pues en este último la persona tiene un papel protagonista en cuanto a qué quiere hacer de su vida y cómo le gustaría llevarlo a cabo. A diferencia de lo que ocurre en el modelo de la dependencia. Ahora bien, es cierto que es un cambio de mentalidad y de forma de hacer las cosas, tan potente, que se debe ir produciendo poco a poco a partir de lo nuevo que se vaya construyendo e invirtiendo. Pensando ya en la nueva conceptualización de autodeterminación. Ese es el objetivo que creemos mejorará la vida de las personas, pues las hará más independientes con autodeterminación y una mayor calidad de vida.

Consideramos necesario adoptar también las siguientes medidas:

1. Incrementar los recursos necesarios para reducir las listas de espera en el diagnóstico precoz del autismo.
2. Incrementar el cribado neonatal en la Comunitat Valenciana para que paulatinamente se equipare con las Comunidades Autónomas que incluyan más patologías reconocidas en el sistema nacional de salud.
3. Agilitzar la implantación en la Comunitat Valenciana del proceso de reconocimiento y valoración de la discapacidad contemplado en la normativa estatal que recoge, entre otros aspectos, que el reconocimiento no debe basarse únicamente en unos marcadores (tipo test), sino que, dada la especificidad y dificultad de detección de las enfermedades raras, se incluirá la observación o entrevista completa del niño o la niña y de las personas del entorno del niño (no

pares sinó també del professorat o altres professionals que l'atenguen). D'altra banda, la recopilació d'informes mèdics ha de realitzar-la de manera automàtica l'administració mateixa.

4. Per a facilitar la detecció de malalties minoritàries s'ha d'establir un sistema d'informació únic per als professionals, així com la unificació de proves i la revisió de l'historial del pacient prèvia a la seua atenció mèdica, alhora que es dona àmplia difusió de la base de dades Orphanet.

5. Estudiar la possibilitat de renovar d'ofici els carnets de família nombrosa vinculats a discapacitat i/o diversitat funcional permanent.

6. Impulsar la introducció de les valoracions neuropsicològiques per a assignar un grau concorde a la discapacitat i/o diversitat funcional en els casos de DCA (dany cerebral adquirit), ja que actualment la discapacitat i/o diversitat funcional cognitiva no està sent valorada per a determinar el grau de discapacitat i/o diversitat funcional i provoca una valoració incorrecta.

7. Incrementar l'atenció psicològica a familiars i cuidadors que de forma sobrevinguda han d'afrontar la incapacitat d'un familiar.

V. ACCESSIBILITAT UNIVERSAL

L'accessibilitat universal és la condició que han de complir els entorns, productes i serveis, perquè siguin comprensibles, utilitzables i practicables per tota la ciutadania, incloses les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. L'accessibilitat és la qualitat del que és accessible, perquè amb ella es pretén aportar solucions efectives per a la integració de totes les persones.

El terme *accessible* en un adjectiu que s'aplica a la persona o cosa a la qual es pot accedir sense dificultat. El verb *accedir* significa 'tenir accés o entrada a un lloc'.

L'accessibilitat és el conjunt de característiques que ha de tenir un entorn urbà, edificació, producte o servei per a ser utilitzat en condicions de comoditat, seguretat, igualtat i autonomia per totes les persones.

La cadena d'accessibilitat es refereix a la capacitat d'aproximar-se, accedir, usar i eixir de tot espai o recinte amb independència, facilitat i sense interrupcions. Si aquestes accions no són possibles de realitzar, la cadena es talla i l'espai o situació es tornen inaccessibles.

Entenem per barrera arquitectònica l'obstacle a la lliure circulació i desenvolupament de persones que té com a conseqüència la dificultat d'accés als immobles de persones que estan afectades per qualsevol classe de discapacitat i/o diversitat funcional.

A més de les barreres arquitectòniques pròpiament dites, hi ha molts altres impediments i obstacles que les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional han d'evitar, impediments que dificulten la seua vida i la seua plena integració social.

solo de los padres sino también del profesorado u otros profesionales que le atiendan). Por otro lado, la recopilación de informes médicos debe realizarse de forma automática por parte de la propia administración.

4. Para facilitar la detección de enfermedades raras se establecerá un sistema de información único para los profesionales, así como la unificación de pruebas y la revisión del historial del paciente previa a su atención médica a la vez que se dé amplia difusión de la base de datos Orphanet.

5. Estudiar la posibilidad de renovar de oficio los carnets de familia numerosa vinculados a discapacidad y/o diversidad funcional permanente.

6. Impulsar la introducción de las valoraciones neuropsicológicas para asignar un grado acorde a la discapacidad y/o diversidad funcional en los casos de DCA (daño cerebral adquirido), puesto que actualmente la discapacidad y/o diversidad funcional cognitiva no está siendo valorada para determinar el grado de discapacidad y/o diversidad funcional y provoca una valoración incorrecta.

7. Incrementar la atención psicológica a familiares y cuidadores que de forma sobrenvenida han de afrontar la incapacidad de un familiar.

V. ACCESIBILIDAD UNIVERSAL

La accesibilidad universal es la condición que deben cumplir los entornos, productos y servicios, para que sean comprensibles, utilizables y practicables por toda la ciudadanía, incluidas las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. La accesibilidad es la cualidad de lo accesible, pues con ella se pretende aportar soluciones efectivas para la integración de todas las personas.

El término *accesible* en un adjetivo que se aplica a la persona o cosa a la que se puede acceder sin dificultad. El verbo *acceder* significa 'tener acceso o entrada a un lugar'.

La accesibilidad es el conjunto de características que debe tener un entorno urbano, edificación, producto o servicio para ser utilizado en condiciones de comodidad, seguridad, igualdad y autonomía por todas las personas.

La cadena de accesibilidad se refiere a la capacidad de aproximarse, acceder, usar y salir de todo espacio o recinto con independencia, facilidad y sin interrupciones. Si estas acciones no son posibles de realizar, la cadena se corta y el espacio o situación se tornan inaccessibles.

Entendemos por barrera arquitectónica el obstáculo a la libre circulación y desenvolvimiento de personas que tiene como consecuencia la dificultad de acceso a los inmuebles de personas que están afectadas por cualquier clase de discapacidad y/o diversidad funcional.

Además de las barreras arquitectónicas propiamente dichas, existen muchos otros impedimentos y obstáculos que las personas con discapacidad y/o diversidad funcional deben sortear, impedimentos que dificultan su vida y su plena integración social.

L'accessibilitat cognitiva és un altre element que ha de ser valorat com a part essencial de la inclusió de totes les persones, i aconseguir amb ella la plena comprensió, interacció i comunicació.

Altres barreres estan representades per l'accés a l'ocupació, a l'educació, a la cultura i a l'oci, entre altres. Són abundants els camps que requereixen atenció pels poders públics per tal que protegissen d'una manera efectiva els drets fonamentals i drets constitucionals de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, ja que aquestes conformen un grup social vulnerable que requereix la màxima tuïció per part de l'administració, i aquesta ha de garantir el seu desenvolupament personal i social, així com l'ús i gaudi dels recursos i serveis dels quals disposen la ciutadania. El dret d'accés a entorns i llocs públics que tenen les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional es veu restringit per les barreres —literals o figurades— existents, cosa que vulnera el seu dret a la llibertat, la igualtat i la dignitat. Aquests impediments priven les persones del ple exercici dels seus drets, cosa que es tradueix en una situació d'exclusió social. Per això, s'han de promoure polítiques que promoguen la igualtat d'oportunitats i aconseguir una igualtat material. A continuació, es detallen algunes mesures per a aconseguir el ple accés de totes les persones a les diferents àrees de la vida social, recollint les peticions dels compareixents en la fase de participació ciutadana i la documentació aportada a aquesta comissió d'estudi, així com altres mesures:

Mesures a implementar:

1. Accés als llocs i els edificis públics: l'accessibilitat a les dependències dels edificis públics, ha d'estar garantida sense limitacions per motiu de diversitat funcional. Per a això, les administracions públiques han de posar a l'abast de la ciutadania totes aquelles mesures que faciliten el moviment de les persones en l'accés a tots els edificis de titularitat pública o privada. Per a això, s'ha de complir amb la normativa vigent, entre altres:

– Ordre TMA/851/2021, de 23 de juliol, per la qual es desenvolupa el document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització dels espais públics urbanitzats.

– Llei 6/2022, de 31 de març, de modificació del text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, per a establir i regular l'accessibilitat cognitiva i les seues condicions d'exigència i aplicació.

2. Pla nacional: instar el govern de la nació a l'aprovació del II Pla nacional d'accessibilitat universal, que unifique i garantisca l'accessibilitat de totes les persones en el territori nacional, de tal forma que canviar de comunitat autònoma no limite ni minve el seu dret a l'accessibilitat universal. La Direcció General de Drets de les Persones amb Discapacitat del Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030 té pendent l'aprovació del II Pla nacional d'accessibilitat universal.

3. Pictogrames: instal·lació de pictogrames en totes les dependències públiques de la Comunitat Valenciana. Senyalitzar mitjançant aquest mètode els edificis, instal·lacions esportives

La accesibilidad cognitiva es otro elemento que debe ser valorado como parte esencial de la inclusión de todas las personas, y conseguir con ella la plena comprensión, interacción y comunicación.

Otras barreras están representadas por el acceso al empleo, a la educación, a la cultura y al ocio, entre otras. Son abundantes los campos que requieren atención por parte de los poderes públicos para que protejan de una manera efectiva los derechos fundamentales y derechos constitucionales de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, ya que ellas conforman un grupo social vulnerable que requiere la máxima tuición por parte de la administración, y esta debe garantizar su desarrollo personal y social, así como el uso y disfrute de los recursos y servicios de los que dispone la ciudadanía. El derecho de acceso a entornos y lugares públicos que tienen las personas con discapacidad y/o diversidad funcional se ve restringido por las barreras —literales o figuradas— existentes, lo que vulnera su derecho a la libertad, la igualdad y la dignidad. Estos impedimentos privan a las personas del pleno ejercicio de sus derechos, lo que se traduce en una situación de exclusión social. Por ello, se deben promover políticas que promuevan la igualdad de oportunidades y lograr una igualdad material. A continuación, se detallan algunas medidas para lograr el pleno acceso de todas las personas a las diferentes áreas de la vida social, recogiendo las peticiones de los comparecientes en la fase de participación ciudadana y la documentación aportada a esta comisión de estudio, así como otras medidas:

Medidas a implementar:

1. Acceso a los lugares y los edificios públicos: la accesibilidad a las dependencias de los edificios públicos, debe estar garantizada sin limitaciones por motivo de diversidad funcional. Para ello, las administraciones públicas deben poner al alcance de la ciudadanía todas aquellas medidas que faciliten el movimiento de las personas en el acceso a todos los edificios de titularidad pública o privada. Para ello, deberá cumplirse con lo establecido en la normativa vigente, entre otras:

– Orden TMA/851/2021, de 23 de julio, por la que se desarrolla el documento técnico de condiciones básicas de accesibilidad y no discriminación para el acceso y la utilización de los espacios públicos urbanizados.

– Ley 6/2022, de 31 de marzo, de modificación del texto refundido de la Ley general de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social, aprobado por el Real decreto legislativo 1/2013, de 29 de noviembre, para establecer y regular la accesibilidad cognitiva y sus condiciones de exigencia y aplicación.

2. Plan nacional: instar al gobierno de la nación a la aprobación del II Plan nacional de accesibilidad universal, que unifique y garantice la accesibilidad de todas las personas en el territorio nacional, de tal forma que cambiar de comunidad autónoma no limite ni merme su derecho a la accesibilidad universal. La Dirección General de Derechos de las Personas con Discapacidad del Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030 tiene pendiente la aprobación del II Plan nacional de accesibilidad universal.

3. Pictogramas: instalación de pictogramas en todas las dependencias públicas de la Comunitat Valenciana. Señalizar mediante este método los edificios, instalaciones deportivas

i municipals, centres culturals, biblioteques, teatres, semàfors, passos de vianant, entre altres. D'altra banda, que figure en les pàgines web de totes les institucions públiques, Generalitat Valenciana, diputacions i ajuntaments, una aplicació per a estandarditzar i unificar aquestes senyalitzacions o pictogrames, de fàcil descàrrega, amb l'objectiu d'exhibir aquests pictogrames, de manera que facilite a les persones amb discapacitat o diversitat funcional l'accés d'una manera segura i senzilla. Per a això, la Generalitat Valenciana s'ha de comprometre dins de les disponibilitats pressupostàries per a dotar en els seus pressupostos per a l'exercici del 2024 una línia que tinga aquesta finalitat.

4. Comunicació: aconseguir una comunicació més efectiva, de manera que l'entorn es faça comprensible per a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional visual o auditiva. Incloure subtítols, pictogrames, maquetes, sistema de lectura fàcil braille, intèrprets del llenguatge de signes, així com tots els mitjans de suport que puguen ser útils per a la interpretació, comprensió i comunicació. Utilitzar aquests mitjans en els llocs, edificis i serveis públics, a més d'en museus, teatres i llocs d'oci.

5. Sistemes de tremolor o vibració en semàfors: estudiar la forma més efectiva i instal·lar sistemes amb tremolor o vibració en tots els semàfors, perquè les persones sordcegues puguen transitar de manera segura.

6. Adaptar les instal·lacions esportives en els col·legis i centres esportius públics per a diferents tipus de discapacitat i/o diversitat funcional. Promoure l'adaptació de les pistes esportives interiors i exteriors en els centres escolars i centres esportius públics, que en molts casos estan en molt males condicions, complint la normativa d'accessibilitat universal vigent.

Incorporar facilitats de circulació i ús en les piscines públiques a causa dels enormes beneficis de rehabilitació que aporten els exercicis en l'aigua. Totes les àrees de circulació al voltant d'una piscina han de ser accessibles, considerant mantenir una cadena d'accessibilitat contínua des de l'exterior. El mateix criteri ha de mantenir-se en els corredors de circulació fins als vestidors o recambrons, bany adaptat amb les dimensions adequades, i en el cas de llocs a l'aire lliure, els sectors d'ombra.

7. Normativa d'accessibilitat universal: fer una revisió general de tots els edificis públics perquè complisquen amb la normativa d'accessibilitat universal. S'ha de garantir que l'àmbit privat també adapte els edificis amb persones en situació de dependència en compliment de la normativa d'accessibilitat universal, perquè puguen sortejar els obstacles arquitectònics; adoptar les polítiques públiques adequades per a impulsar la construcció de nous habitatges protegits i les ajudes a la compra/lloguer, per a les persones amb diversitat funcional que habiten en edificis on siga impossible instal·lar els mecanismes necessaris per a garantir l'accessibilitat, o manquen d'espai per al pas d'una cadira de rodes. En els habitatges de nova construcció s'ha d'exigir que es complisca la normativa d'accessibilitat universal, així com el compliment de la normativa en totes les dependències i edificis públics en relació amb les mesures mínimes i màximes que corresponen a l'espai necessari i confortable perquè qualsevol persona pugua circular i usar lliurement l'espai, atenent:

y municipales, centros culturales, bibliotecas, teatros, semáforos, pasos de peatón, entre otras. Por otro lado, que figure en las páginas web de todas las instituciones públicas, Generalitat Valenciana, diputaciones y ayuntamientos, una aplicación para estandarizar y unificar dichas señalizaciones o pictogramas, de fácil descarga, con el objetivo de exhibir dichos pictogramas, de forma que facilite a las personas con discapacidad o diversidad funcional su acceso de una manera segura y sencilla. Para ello, la Generalitat Valenciana se debe comprometer, dentro de las disponibilidades presupuestarias, para dotar en sus presupuestos para el ejercicio del 2024 una línea que tenga esta finalidad.

4. Comunicació: lograr una comunicación más efectiva, de forma que el entorno se haga comprensible para las personas con discapacidad y/o diversidad funcional visual o auditiva. Incluir subtítulos, pictogramas, maquetas, sistema de lectura fácil braille, intérpretes del lenguaje de signos, así como todos los medios de apoyo que puedan ser útiles para la interpretación, comprensión y comunicación. Utilizar estos medios en los lugares, edificios y servicios públicos, además de en museos, teatros y lugares de ocio.

5. Sistemas de temblor o vibración en semáforos: estudiar la forma más efectiva, y proceder a la instalación de sistemas con temblor o vibración en todos los semáforos, para que las personas sordociegas puedan transitar de forma segura.

6. Adaptar las instalaciones deportivas en los colegios y centros deportivos públicos para diferentes tipos de discapacidad y/o diversidad funcional. Promover la adaptación de las pistas deportivas interiores y exteriores en los centros escolares y centros deportivos públicos, que en muchos casos están en muy malas condiciones, cumpliendo la normativa de accesibilidad universal vigente.

Incorporar facilidades de circulación y uso en las piscinas públicas debido los enormes beneficios de rehabilitación que aportan los ejercicios en el agua. Todas las áreas de circulación en el entorno de una piscina deben ser accesibles, considerando mantener una cadena de accesibilidad continua desde el exterior. El mismo criterio debe mantenerse en los pasillos de circulación hasta los vestidores o camarines, baño adaptado con las dimensiones adecuadas, y en el caso de lugares al aire libre, los sectores de sombra.

7. Normativa de accesibilidad universal: hacer una revisión general de todos los edificios públicos para que cumplan con la normativa de accesibilidad universal. Se debe garantizar que el ámbito privado también adapte los edificios con personas en situación de dependencia en cumplimiento de la normativa de accesibilidad universal, para que puedan sortejar los obstáculos arquitectónicos; adoptar las políticas públicas adecuadas para impulsar la construcción de nuevas viviendas protegidas y las ayudas a la compra/alquiler, para las personas con diversidad funcional que habiten en edificios donde sea imposible instalar los mecanismos necesarios para garantizar la accesibilidad, o carezcan de espacio para el paso de una silla de ruedas. En las viviendas de nueva construcción se debe exigir que se cumpla la normativa de accesibilidad universal, así como el cumplimiento de la normativa en todas las dependencias y edificios públicos en relación con las medidas mínimas y máximas que corresponden al espacio necesario y confortable para que cualquier persona pueda circular y usar libremente el espacio, atendiendo a:

L'amplària: l'amplària total es relaciona amb l'espai necessari requerit per una cadira de rodes en zones de circulació.

L'altura: es relaciona amb la mesura mínima de visió i de circulació.

Reposabraços: limiten l'acostament de les persones usuàries a determinats elements i mobiliari.

Altura de seient: està relacionada amb l'altura dels elements que l'usuari necessita per a realitzar transferències laterals.

Reposapeus: limiten l'acostament de les persones usuàries a uns certs elements i mobiliari.

Maniobres en el desplaçament: cinc són les maniobres fonamentals que s'executen amb la cadira de rodes; cal adaptar els espais perquè puguin dur-se a terme de manera confortable i segura.

8. Canvis de nivell: modificar els canvis de nivell que impedeixen l'accessibilitat. Els desplaçaments que realitzen persones amb mobilitat reduïda es veuen obstaculitzats principalment en els canvis de nivell dels recorreguts. Superar un canvi de nivell suposa superar-lo reeixidament mitjançant una escala, rampa o element mecànic.

9. L'abast manual, visual i auditiu: es tradueix en la possibilitat d'arribar a objectes i percebre sensacions. Es distingeixen tres classes d'abast: el manual, que afecta les persones usuàries de cadira de rodes, i disminueix les possibilitats d'arribar a objectes situats fora del seu abast.

L'abast visual, que afecta, principalment, les persones amb deficiència visual, persones usuàries de cadira de rodes i diferents alçades. Requereix mesures que amplien l'angle visual, correcta disposició d'elements i informació tàctil precisa.

L'abast auditiu afecta, de manera primordial, les persones amb disminució o pèrdua de les capacitats auditives. Requereix informació visual afegida a l'auditiva.

10. Facilitats de suport: les facilitats de suport són aquelles que ajuden a l'equilibri de les persones i la manipulació d'objectes. Les solucions corresponen a la instal·lació d'elements i accessoris com ara passamans i textures de sòl: els passamans faciliten el desplaçament de les persones que requereixen suport en canvis de nivell, i donen seguretat als itineraris accessibles per a vianants. Els passamans i baranes són una bona ubicació on col·locar informació tàctil en braille, on és possible assenyalar direccions i ubicacions.

11. Implementació d'itineraris accessibles: són rutes en la via pública que permeten a les persones amb mobilitat reduïda transitar, amb la finalitat de dur avant una vida diària amb normalitat i independència. És important adaptar almenys un itinerari accessible per a vianants en els espais de major flux per als vianants. En l'espai urbà s'ha de prioritzar la implementació d'itineraris accessibles que vinculen avingudes principals, accessos al transport públic i estacionaments de vehicles. Han de ser analitzats amb atenció els paviments, desnivells, encreuaments per als vianants, amplàries i inclinacions de les voreres, la ubicació i accés al mobiliari

El ancho: el ancho total se relaciona con el espacio necesario requerido por una silla de ruedas en zonas de circulación.

La altura: se relaciona con la medida mínima de visión y de circulación.

Apoyabrazos: limitan el acercamiento de las personas usuarias a determinados elementos y mobiliario.

Altura de asiento: está relacionada con la altura de los elementos que el usuario necesita para realizar transferencias laterales.

Apoyapiés: limitan el acercamiento de las personas usuarias a ciertos elementos y mobiliario.

Maniobras en el desplazamiento: cinco son las maniobras fundamentales que se ejecutan con la silla de ruedas; hay que adaptar los espacios para que puedan llevarse a cabo de forma confortable y segura.

8. Cambios de nivel: modificar los cambios de nivel que impiden la accesibilidad. Los desplazamientos que realizan personas con movilidad reducida se ven obstaculizados principalmente en los cambios de nivel de los recorridos. Superar un cambio de nivel supone sortearlo exitosamente mediante una escalera, rampa o elemento mecánico.

9. El alcance manual, visual y auditivo: se traduce en la posibilidad de llegar a objetos y percibir sensaciones. Se distinguen tres clases de alcance: el manual, que afecta a las personas usuarias de silla de ruedas, disminuyendo las posibilidades de llegar a objetos situados fuera de su alcance.

El alcance visual, que afecta, principalmente, a las personas con deficiencia visual, personas usuarias de silla de ruedas y diferentes estaturas. Requiere medidas que amplien el ángulo visual, correcta disposición de elementos e información tàctil precisa.

El alcance auditivo afecta, de forma primordial, a las personas con disminució n o pèrdua de las capacidades auditivas. Requiere información visual añadida a la auditiva.

10. Facilidades de apoyo: las facilidades de apoyo son aquellas que ayudan al equilibrio de las personas y la manipulació n de objetos. Las soluciones corresponden a la instal·lació n de elementos y accesorios como pasamanos y texturas de suelo: los pasamanos facilitan el desplazamiento de las personas que requieren apoyo en cambios de nivel, entregando seguridad a los itinerarios peatonales accesibles. Los pasamanos y barandillas son una buena ubicació n donde colocar información tàctil en braille, donde es posible señalar direcciones y ubicaciones.

11. Implementació n de itinerarios accesibles: son rutas en la vía pública que permiten a las personas con movilidad reducida transitar, con el fin de desarrollar una vida diaria con normalidad e independència. Es importante adaptar al menos un itinerario peatonal accesible en los espacios de mayor flujo peatonal. En el espacio urbano se debe priorizar la implementació n de itinerarios accesibles que vinculen avenidas principales, accessos al transporte público y estacionamientos de vehículos. Deben ser analizados con atenció n los pavimentos, desniveles, cruces peatonales, anchos y pendientes de las aceras, la ubicació n y acceso al

urbà, els elements sobre l'àrea de vianants, la senyalització visual i informativa, els semàfors i senyals sonors, els espais d'estacionaments públics.

12. Itineraris turístics accessibles: amb la finalitat d'ampliar l'oferta de la Comunitat Valenciana.

El paviment de les zones destinades a l'ús per als vianants ha de ser estable, amb materials òptims que assegurin un desplaçament sense accidents, llis, antilliscant tant en sec com en banyat, sense rugositats i sobretot amb un manteniment adequat en el temps.

La guia o banda tàctil és un itinerari accessible senyalitzat en el paviment a través de canvis de textures i color, que té la finalitat de donar informació útil per al desplaçament i la seguretat a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional visual.

La informació es percep a través del bastó blanc de mobilitat o a través dels peus. Els paviments tàctils serveixen per a proporcionar avis i encaminament. La utilització correcta d'aquesta mena de paviments tàctils és una gran ajuda per a les persones amb problemes visuals. Si, per contra, s'utilitzen de manera excessiva o inadequada, generen confusió, i poden portar a prendre decisions que posen en perill a les persones usuàries.

13. Paviments de color: adverteixen de perills o delimiten espais diferents en els itineraris, de manera que persones amb discapacitat i/o diversitat funcional visual milloren el seu funcionament sensorial si el contrast és adequat i la seua utilització es reserva a determinats espais.

Les guies de circulació o avançament han de ser col·locades en circuits lògics com a ajuda per a una circulació segura. Un excés d'informació tàctil podria ser confusa per a una persona amb baixa visió. La implementació ha de ser clara i delimitada a llocs molt definits, de manera que:

Tot element de mobiliari urbà i senyalització siga instal·lat a un costat del recorregut per als vianants, en la franja destinada per a això en la vorera.

Els contenidors siguen adaptats, de manera que siguen accessibles, o bé que se n'afegien uns altres amb l'altura correcta perquè una persona amb mobilitat reduïda puga depositar-hi la bossa de manera accessible. Si el contenidor està situat dins de la zona de circulació per als vianants, ha d'arribar fins a terra, amb la finalitat que siga detectat per persones amb discapacitat i/o diversitat funcional visual.

14. Seients i bancs públics: cal adaptar-los perquè puguin ser usats per persones amb cadira de rodes, deixant un buit sense reposabraços.

15. Transport públic: l'escassa accessibilitat del transport públic en alguns llocs i la falta d'itineraris accessibles fan que el transport en automòbil siga per a moltes persones amb discapacitat i/o diversitat funcional una necessitat. L'ús d'un vehicle requereix disposar d'un lloc d'estacionament pròxim a l'habitatge, treball, centres comercials, etc. Els estacionaments reservats per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional han d'estar situats tan a prop com siga possible dels accessos o circulacions per als vianants. El trajecte entre les zones d'estacionament i accessos ha de

mobiliari urbano, los elementos sobre el área de peatones, la señalización visual e informativa, los semáforos y señales sonoras, lo espacios de estacionamientos públicos.

12. Itinerarios turísticos accesibles: con el fin de ampliar la oferta de la Comunitat Valenciana.

El pavimento de las zonas destinadas al uso peatonal debe ser estable, con materiales óptimos que aseguren un desplazamiento sin accidentes, liso, antideslizante tanto en seco como en mojado, sin rugosidades y sobre todo con un mantenimiento adecuado en el tiempo.

La guía o banda táctil es un itinerario accesible señalizado en el pavimento a través de cambios de texturas y color, cuyo fin es entregar información útil para el desplazamiento y la seguridad a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional visual.

La información se percibe a través del bastón blanco de movilidad o a través de los pies. Los pavimentos táctiles sirven para proporcionar aviso y direccionamiento. La utilización correcta de este tipo de pavimentos táctiles es una gran ayuda para las personas con problemas visuales. Si, por el contrario, se utilizan de manera excesiva o inadecuada, generan confusión, y pueden llevar a tomar decisiones que pongan en peligro a las personas usuarias.

13. Pavimentos de color: advierten de peligros o delimitan espacios distintos en los itinerarios, de manera que personas con discapacidad y/o diversidad funcional visual mejoran su funcionamiento sensorial si el contraste es adecuado y su utilización se reserva a determinados espacios.

Las guías de circulación o avance deben ser colocadas en circuitos lógicos como ayuda para una circulación segura. Un exceso de información táctil podría confundir a una persona con baja visión. La implementación debe ser clara y acotada a lugares muy definidos, de forma que:

Todo elemento de mobiliario urbano y señalización sea instalado a un costado del recorrido peatonal, en la franja destinada para ello en la acera.

Los basureros sean adaptados, de forma que sean accesibles, o bien se añadan otros con la altura correcta para que una persona con movilidad reducida pueda depositar la bolsa de forma accesible. Si el basurero está ubicado dentro de la zona de circulación peatonal, deberá llegar hasta el suelo, con el fin de que sea detectado por personas con discapacidad y/o diversidad funcional visual.

14. Asientos y bancos públicos: hay que adaptarlos para que puedan ser usados por personas con silla de ruedas, dejando un hueco sin apoyabrazos.

15. Transporte público: la escasa accesibilidad del transporte público en algunos lugares y la falta de itinerarios accesibles hacen que el transporte en automóvil sea para muchas personas con discapacidad y/o diversidad funcional una necesidad. El uso de un vehículo requiere disponer de un lugar de estacionamiento cercano a la vivienda, trabajo, centros comerciales, etc. Los estacionamientos reservados para personas con discapacidad y/o diversidad funcional deben estar ubicados tan cerca como sea posible de los accesos o circulaciones peatonales. El trayecto entre las zonas de estacionamiento y accesos debe

ser accessible i segur, amb bona visibilitat entre l'usuari i la circulació vehicular. Adaptar el transport públic de manera eficient perquè siga una alternativa segura i real per a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

16. La rampa és la solució alternativa o complementària a l'escala per a persones amb mobilitat reduïda, especialment per als que usen cadira de rodes i bastons. A més, són molt útils per als que circulen amb maletes, cotxes de xiquets i xiquetes, paquets, etc.

En edificacions, els accessos a desnivell s'han de salvar a través d'una rampa. Ha de comptar amb un passamà en tota la seua extensió o ha de tenir vores de protecció laterals per a evitar la caiguda accidental d'una cadira de rodes. Ha de tindre replans, que permeten a la persona en cadira de rodes recuperar forces per a continuar amb l'esforç que significa propulsar la cadira de rodes amb els braços. Si la rampa fa un canvi de direcció, aquest canvi ha de realitzar-se sobre una superfície horitzontal, considerant l'espai de gir de la cadira de roda.

17. Corredors i circulacions interiors: cal que els edificis hagen previst un itinerari accessible des del nivell del carrer fins al trajecte final, que assegure la possibilitat de recórrer lliurement les dependències i accedir a tots els serveis que s'ofereixen.

Corredors: són llocs de pas, en els quals ha d'evitar-se qualsevol obstacle com ara mobiliari, adorns, sempre que l'amplària impedisca el pas d'una persona amb mobilitat reduïda. En corredors on circulen moltes persones amb mobilitat reduïda és convenient col·locar un passamans continu de color contrastant amb el mur.

Circulacions interiors en edificis d'ús públic: les àrees de circulació han de preveure recorreguts lliures d'escalons, de tal manera que permeten el desplaçament en cadira de rodes per tots els espais. Si hi ha desnivells en circulacions o corredors en edificacions antigues, aquests han de transformar-se en rampes en tota l'amplària de la circulació o corredor. Si això no és possible s'ha d'oferir un circuit alternatiu accessible. En els accessos principals, espais de distribució i corredors, les catifes o moquetes han d'estar adherits a terra i els desnivells entre els pisos acabats no poden ser superiors a un centímetre.

18. Places i parcs urbans: els estacionaments pròxims a places i parcs han de disposar d'espais per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional degudament senyalitzats i de dimensions adequades. Almenys una ruta d'accés ha de connectar les parades de transport públic, estacionaments accessibles, carrers o voreres amb l'entrada al lloc. Els accessos a la plaça han de produir-se sense diferència de nivell.

19. Jocs infantils: el joc està àmpliament reconegut com una de les activitats més importants que han de desenvolupar els xiquets i xiquetes. Afavoreix en ells el desenvolupament físic, psicològic i social. Tots els xiquets i xiquetes necessiten jugar; optar per un bon disseny i elecció de jocs permetrà que xiquets i xiquetes amb discapacitat i/o diversitat funcional puguin també engrunsar-se, balancejar-se, escalar o tirar-se per un tobogan, i sociabilitzar amb altres xiquets i xiquetes. La correcta disposició d'altura i les adequades superfícies que els envolten permeten integrar en el joc xiquets i xiquetes amb alguna classe de discapacitat i/o

ser accesible y seguro, con buena visibilidad entre el usuario y la circulación vehicular. Adaptar el transporte público de forma eficiente para que sea una alternativa segura y real para las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

16. La rampa es la solución alternativa o complementaria a la escalera para personas con movilidad reducida, especialmente para quienes usan silla de ruedas y bastones. Además, resultan muy útiles para quienes circulan con maletas, coches de niños y niñas, bultos, etc.

En edificaciones, los accesos a desnivel se salvarán a través de una rampa. Debe contar con un pasamanos en toda su extensión o deberá tener bordes de protección laterales para evitar la caída accidental de una silla de ruedas. Contar con descansos, que permiten a la persona en silla de ruedas recuperar fuerzas para continuar con el esfuerzo que significa propulsar la silla de ruedas con sus brazos. Si la rampa realiza un cambio de dirección, este cambio debe realizarse sobre una superficie horizontal, considerando el espacio de giro de la silla de rueda.

17. Pasillos y circulaciones interiores: es necesario que los edificios contemplen un itinerario accesible desde el nivel de la calle hasta el trayecto final, que asegure la posibilidad de recorrer libremente las dependencias y acceder a todos los servicios que se ofrecen.

Pasillos: son lugares de paso, en los que debe evitarse cualquier obstáculo como mobiliario, adornos, siempre que el ancho impida el paso de una persona con movilidad reducida. En pasillos donde circulan muchas personas con movilidad reducida es conveniente colocar un pasamanos continuo de color contrastante con el muro.

Circulaciones interiores en edificios de uso público: las áreas de circulación deben contemplar recorridos libres de peldaños, de tal manera que permitan el desplazamiento en silla de ruedas por todos sus espacios. Si existen desniveles en circulaciones o pasillos en edificaciones antiguas, estos deben transformarse a rampas en todo el ancho de la circulación o pasillo. Si esto no es posible debe ofrecerse un circuito alternativo accesible. En los accesos principales, espacios de distribución y pasillos, las alfombras o cubrepisos deben estar adheridos al suelo y los desniveles entre los pisos terminados no podrán ser superiores a un centímetro.

18. Plazas y parques urbanos: los estacionamientos cercanos a plazas y parques deberán contar con espacios para personas con discapacidad y/o diversidad funcional debidamente señalizados y de dimensiones adecuadas. Al menos una ruta de acceso debe conectar los paraderos de transporte público, estacionamientos accesibles, calles o veredas con la entrada al lugar. Los accesos a la plaza deben producirse sin diferencia de nivel.

19. Juegos infantiles: el juego está ampliamente reconocido como una de las actividades más importantes que deben desarrollar los niños y niñas. Favorece en ellos el desarrollo físico, psicológico y social. Todos los niños y niñas necesitan jugar; optar por un buen diseño y elección de juegos permitirá que niños y niñas con discapacidad y/o diversidad funcional puedan también columpiarse, balancearse, escalar o tirarse por un tobogán, y sociabilizar con otros niños y niñas. La correcta disposición de altura y las adecuadas superficies que los rodean permiten integrar al juego a niños y niñas con algún tipo de discapacidad y/o diversidad funcional. Los

diversitat funcional. Els parcs infantils accessibles han de comptar amb elements de seguretat com ara sòls de cautxú i EPDM. Així com panells informatius per a les normes d'ús.

20. Espais culturals i recreatius: en els espais culturals, s'han d'implantar les mesures d'accessibilitat abans esmentades, així com incloure en els seus fullets informació sobre els accessos per a persones amb mobilitat reduïda, estacionaments, circuits accessibles, sales visitables, serveis higiènics i ascensors. A més, s'ha d'incloure la informació necessària per a persones amb capacitats sensorials disminuïdes, com els continguts disponibles en braille, impresos en lletra gran, imatges en relleu o la descripció d'aquestes a través d'audioguies. Cal incloure pictogrames.

L'altura de vitrines ha de permetre l'acostament i visualització des d'una altura de persona en cadira de rodes o un xiquet. La il·luminació i colors de contrast adequat, sense que es produïsquen reflexos de la llum en vitrines ni altres superfícies brillants. Reordenament d'altures d'objectes, imatges, etc. Incloure làmines en relleu: dibuixos i diagrames tàctils. Aquestes làmines en relleu són un recurs molt utilitzat i els seus continguts inclouen reproduccions d'imatges gràfiques de molt diferents matèries.

Als cinemes, teatres, auditoris i amfiteatres s'ha de disposar d'estacionaments reservats per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, pròxims a l'accés i connectats mitjançant una circulació accessible a l'entrada principal. Les circulacions interiors han de tenir com a mínim una amplària lliure de 90 cm i lliure d'escalons. És recomanable proveir de passamans la circulació d'accés i escales de la sala. A l'interior de la sala s'ha de disposar d'espais destinats a cadires de rodes degudament senyalitzats. Aquest espai ha de ser pla. En sales de cinema no es recomana la primera fila per com de difícil i incòmode és la postura davant la proximitat de la pantalla.

Atenció al públic: els taulells i taula d'atenció són massa alts per a atendre una persona asseguda en una cadira de rodes. Una doble altura en el disseny d'aquests mobles soluciona el problema. Els dispensadors de tiquets d'atenció es situen normalment a altures inassolibles.

21. Maquetes tàctils accessibles: el gran avantatge d'una bona maqueta és el seu caràcter tridimensional; aquesta qualitat permet observar-la des de diferents punts de vista i a diferent nivell de detall, alhora que possibilita una panoràmica del conjunt. Quan s'ofereix algun material de tipus audiovisual ha d'oferir-se també una opció alternativa per a persones amb problemes auditius, en aquest cas ha de ser subtítulat o ha de disposar de material imprès equivalent. Suport amb llenguatge de signes. Així mateix, promoure la implantació de maquetes tiflològiques intel·ligents dotades de tecnologia sensor tàctil amb l'objectiu de dotar de major autonomia les persones amb visibilitat reduïda o nul·la en el recorregut per diferents monuments, edificis i planimetries a escala.

22. Platges accessibles: adaptar trams amb una anàlisi prèvia dels accessos i pendents naturals. Per a garantir l'accessibilitat integral a les platges s'han de considerar els accessos: almenys una ruta d'accés ha de connectar les parades de transport públic, zones d'estacionament accessible i passejos amb l'entrada accessible a la platja. En sectors d'estacionaments han de reservar-se espais per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. L'accés principal

parques infantils accesibles deberán contar con elementos de seguridad como suelos de caucho y EPDM. Así como paneles informativos para las normas de uso.

20. Espacios culturales y recreativos: en los espacios culturales, se deben implantar las medidas de accesibilidad antes mencionadas, así como incluir en sus folletos información sobre los accesos para personas con movilidad reducida, estacionamientos, circuitos accesibles, salas visitables, servicios higiénicos y ascensores. Además, se debe incluir la información necesaria para personas con capacidades sensoriales disminuidas, como los contenidos disponibles en braille, impresos en letra grande, imágenes en relieve o la descripción de estas a través de audioguías. Incluir pictogramas.

La altura de vitrinas debe permitir el acercamiento y visualización desde una altura de persona en silla de ruedas o un niño. La iluminación y colores de contraste adecuado, sin que se produzcan reflejos de la luz en vitrinas ni otras superficies brillantes. Reordenamiento de alturas de objetos, imágenes, etc. Incluir láminas en relieve: dibujos y diagramas táctiles. Estas láminas en relieve son un recurso muy utilizado y sus contenidos incluyen reproducciones de imágenes gráficas de muy distintas materias.

En los cines, teatros, auditorios y anfiteatros se debe contar con estacionamientos reservados para personas con discapacidad y/o diversidad funcional, próximos al acceso y conectados mediante una circulación accesible a la entrada principal. Las circulaciones interiores deberán tener como mínimo un ancho libre de 90 cm y libre de peldaños. Es recomendable proveer de pasamanos la circulación de acceso y escaleras de la sala. Al interior de la sala se debe contar con espacios destinados a sillas de ruedas debidamente señalizados. Este espacio debe ser plano. En salas de cine no se recomienda la primera fila por lo difícil e incómodo que resulta la postura frente a la cercanía de la pantalla.

Atención al público: los mostradores y mesa de atención son demasiado altos para atender a una persona sentada en una silla de ruedas. Una doble altura en el diseño de estos muebles soluciona el problema. Los dispensadores de tiques de atención se ubican normalmente a alturas inalcanzables.

21. Maquetas táctiles accesibles: la gran ventaja de una buena maqueta es su carácter tridimensional; esta cualidad permite su observación desde distintos puntos de vista y a diferente nivel de detalle, a la vez que posibilita una panoràmica del conjunto. Cuando se ofrece algún material de tipo audiovisual debe ofrecerse también una opción alternativa para personas con problemas auditivos, en este caso debe ser subtítulado o contar con material impreso equivalente. Apoyo con lenguaje de signos. Asimismo, promover la implantación de maquetas tiflológicas inteligentes dotadas de tecnología sensor táctil con el objetivo de dotar de mayor autonomía a las personas con visibilidad reducida o nula en el recorrido por diferentes monumentos, edificios y planimetrías a escala.

22. Playas accesibles: adaptar tramos con un análisis previo de sus accesos y pendientes naturales. Para garantizar la accesibilidad integral en las playas deben considerarse los accesos: al menos una ruta de acceso debe conectar las paradas de transporte público, zonas de estacionamiento accesible y paseos o costaneras con la entrada accesible a la playa. En sectores de estacionamientos deben reservarse espacios para personas con discapacidad y/o diversidad

no ha de tenir diferència de nivell o, en cas que en tinga, aquesta diferència s'ha de salvar amb una rampa de pendent suau, de superfície antilliscant, bon contrast cromàtic, franja tàctil d'advertiment a l'inici i final i passamans a banda i banda. Les escales hauran de tenir les mateixes característiques de seguretat.

23. Passarel·les en platges: establir sobre l'arena un itinerari que siga estable i que permeta la circulació en forma autònoma de cadires de rodes o cotxes de xiquet. Aquests itineraris poden ser de fusta o d'un altre material que impedisca que les rodes encallen en l'arena. Han de disposar d'un contrast cromàtic amb l'arena i estendre's des de l'inici de la rampa d'accés fins a la riba de la mar. La seua ubicació ha de ser pròxima als llocs de serveis i ha de tenir una alternativa d'itinerari cap a ells. Hi ha elements específics com ara cadires amfibies que permeten a les persones amb mobilitat reduïda entrar a l'aigua.

24. Sectors de càmping i pícnic: adaptar els sectors de càmping i pícnic. Ja no sempre presenten condicions adequades per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. Han d'avaluar-se les millors rutes que connecten aquestes àrees, considerant el tipus de sòl, seguretat, pendent, serveis pròxims. La superfície d'aquesta àrea ha de ser estable, ferma, antilliscant, sense pendent, estar connectada amb la sendera principal i pròxima als serveis higiènics. Si presenta condicions d'accessibilitat, això ha de ser senyalitzat. Transformar les taules de càmping en accessibles. Per a això, basta canviar la coberta per a allargar un dels extrems o tots dos, de manera que complisca les mesures mínimes de profunditat. Totes les vores han de ser arrodonides. Han d'estar situades en superfícies planes, llises, fermes, compactes i antilliscants.

25. Els miradors i punts d'observació en espais naturals han de considerar els espais d'aproximació i altura de visió perquè resulten universals en el seu disseny. La ubicació del mirador ha de ser a nivell de sòl o en elevat, però considerant la implementació d'una rampa d'accés. Per ser llocs de permanència han de disposar de seients per a persones.

VI. DISCAPACITAT I/O DIVERSITAT FUNCIONAL EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ

L'article 24 de la Convenció de l'ONU, en el paràgraf 10 estableix que «l'educació inclusiva ha d'entendre's com un dret fonamental de tot alumne». Per tant, els poders públics han d'adoptar les accions que siguen necessàries per a garantir el dret a l'educació de tota la ciutadania fent-la plenament inclusiva.

La vigent Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, en l'article 1, consagra l'equitat com a «element compensador de les desigualtats personals» amb un esment especial a les que es deriven de «qualsevol tipus de discapacitat». L'educació inclusiva és, així, un principi rector de la legislació educativa del sistema espanyol. La discapacitat i/o diversitat funcional de les persones de l'alumnat no pot ser un factor de discriminació que trenque amb el dret d'accés a una educació de qualitat i a la igualtat d'oportunitats formatives per a la construcció de projectes de vida dignes i autònoms.

funcional. El acceso principal no debe tener diferencia de nivel o, en caso de que exista, esta diferencia se debe salvar con una rampa de suave pendiente, de superficie antideslizante, buen contraste cromático, franja táctil de advertencia al inicio y fin y pasamanos a ambos lados. Las escaleras deberán contar con las mismas características de seguridad.

23. Pasarelas en playas: establecer sobre la arena un itinerario que sea estable y que permita la circulación en forma autónoma de sillas de ruedas o coches de niño. Estos itinerarios pueden ser de madera u otro material que impida el atascado de las ruedas en la arena. Deberán contar con contraste cromático con la arena y extenderse desde el inicio de la rampa de acceso hasta la orilla del mar. Su ubicación debe ser próxima a los lugares de servicios y contar con una alternativa de itinerario hacia ellos. Existen elementos específicos como sillas anfíbias que permiten a las personas con movilidad reducida entrar al agua.

24. Sectores de camping y pícnic: adaptar los sectores de *camping* y pícnic. Ya no siempre presentan condiciones adecuadas para personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Deben evaluarse las mejores rutas que conecten a estas áreas, considerando el tipo de suelo, seguridad, pendiente, servicios cercanos. La superficie de esta área debe ser estable, firme, antideslizante, sin pendiente, estar conectada con el sendero principal y cercana a los servicios higiénicos. Si presenta condiciones de accesibilidad, esto debe ser señalizado. Transformar las mesas de camping en accesibles. Para ello, bastará con cambiar la cubierta para alargar uno de los extremos o ambos, de manera que cumpla con las medidas mínimas de profundidad. Todos los bordes deberán ser redondeados. Deben estar ubicadas en superficies planas, lisas, firmes, compactas y antideslizantes.

25. Los miradores y puntos de observación en espacios naturales deben considerar los espacios de aproximación y altura de visión para que resulten universales en su diseño. La ubicación del mirador debe ser a nivel de suelo o en elevado, pero considerando la implementación de una rampa de acceso. Por ser lugares de permanencia deben contar con asientos para personas.

VI. DISCAPACIDAD Y/O DIVERSIDAD FUNCIONAL EN EL ÁMBITO DE LA EDUCACIÓN

El artículo 24 de la Convención de la ONU, en su párrafo 10 establece que «la educación inclusiva debe entenderse como un derecho fundamental de todo alumno». Por tanto, los poderes públicos deben adoptar las acciones que sean necesarias para garantizar el derecho a la educación de toda la ciudadanía haciéndola plenamente inclusiva.

La vigente Ley orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación, en su artículo 1, consagra la equidad como «elemento compensador de las desigualdades personales» con una mención especial a las que se deriven de «cualquier tipo de discapacidad». La educación inclusiva es, así, un principio rector de la legislación educativa del sistema español. La discapacidad y/o diversidad funcional de las personas del alumnado no puede ser un factor de discriminación que rompa con el derecho de acceso a una educación de calidad y a la igualdad de oportunidades formativas para la construcción de proyectos de vida dignos y autónomos.

El desplegament de la LOMLOE afig qüestions molt significatives per a fer efectiu el dret a l'educació de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. En aquest sentit, en l'article 6 i com a exemple, es posa de manifest el compromís dels poders públics i de la societat espanyola perquè el currículum, basat en l'aprenentatge competencial, no siga «una barrera que genere abandó escolar o impedisca l'accés». S'introdueixen, també, nous principis clau com el d'educació inclusiva i el del disseny universal de l'aprenentatge, i es fixen nous criteris ajustats per a l'avaluació de l'alumnat amb necessitats educatives especials, segons es recull en l'adaptació curricular individual, al mateix temps que es materialitza la llibertat d'elecció de centre com un aspecte fonamental per a garantir al màxim el dret d'accés a l'educació.

En aquest aspecte, tal com ha indicat el Cermi CV, hem de continuar salvaguardant la correcta aplicació de l'educació inclusiva en tots els seus vessants, ja que l'educació inclusiva és un dret humà fonamental per a tot l'alumnat, sense distincions ni eufemismes respecte de tots i totes. I, de fet, una educació que no fora inclusiva no tindria sentit en el segle XXI, ja que parlar d'educació inclusiva és parlar de democràcia, i si eduquem en inclusivitat estarem educant en igualtat. I la igualtat és un objectiu que la societat en general ha de perseguir, però les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional necessiten especialment.

A més, la majoria d'entitats que van comparèixer en la comissió van considerar que cal una transformació profunda del sistema educatiu, ja que entenem que el problema de l'educació inclusiva no són els centres d'educació especial, als quals s'hauria de continuar donant el suport necessari perquè exercisquen la funció de centres de referència, suport i recursos per als centres ordinaris, com s'estipula en el Decret 105/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'organització i funcionament dels centres d'educació especial, sinó que considera que el problema està en transformar els centres ordinaris amb la profunditat que cal, per a implantar i practicar un model inclusiu en el sistema ordinari, i dins d'aquest, els centres d'educació primària i sobretot els de secundària i formació professional. Per a això, s'entén que és necessari un replantejament global del sistema educatiu, ja que l'actual se sustenta i es justifica per uns principis antagònics, propis d'un model selectiu.

En el mateix sentit s'ha pronunciat l'Associació de Dones amb Discapacitat Xarxa, al·legant que no tots els xiquets i xiquetes en edat escolar amb discapacitat i/o diversitat funcional assisteixen a centres d'educació especial, i que la gran majoria assisteixen a centres d'educació ordinaris, on el professorat pot estar format o no per a atendre les necessitats especials de l'alumnat. Però, malgrat disposar de recursos de suport com PT per a ajudar l'alumnat amb altres necessitats, aquestes es veuen coartades per la falta d'hores que realment necessita l'alumnat, ja que no es pot ampliar l'horari al professorat o no es pot contractar més personal.

Per part seua, Plena Inclusió ha indicat, en el si d'aquesta comissió d'estudi, que la presència a l'aula sense participació o progrés produeix integració, però no inclusió. A més, aquesta entitat ha assenyalat algunes barreres amb les quals es troba l'educació tant al nostre país com a la comunitat, com són:

El despliegue de la LOMLOE añade cuestiones muy significativas para hacer efectivo el derecho a la educación de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. En este sentido, en su artículo 6 y como ejemplo, se pone de manifiesto el compromiso de los poderes públicos y de la sociedad española para que el currículo, basado en el aprendizaje competencial, no sea «una barrera que genere abandono escolar o impida el acceso». Se introducen, también, nuevos principios clave como el de educación inclusiva y el del diseño universal del aprendizaje, y se fijan nuevos criterios ajustados para la evaluación del alumnado con necesidades educativas especiales, según se recoge en la adaptación curricular individual, al tiempo que se materializa la libertad de elección de centro como un aspecto fundamental para garantizar al máximo el derecho de acceso a la educación.

En este aspecto, tal y como ha indicado el Cermi CV, tenemos que seguir salvaguardando la correcta aplicación de la educación inclusiva en todas sus vertientes, ya que la educación inclusiva es un derecho humano fundamental para todo el alumnado, sin distinciones ni eufemismos respecto a todos y todas. Y, de hecho, una educación que no fuera inclusiva no tendría sentido en el siglo XXI, puesto que hablar de educación inclusiva es hablar de democracia, y si educamos en inclusividad estaremos educando en igualdad. Y la igualdad es un objetivo que la sociedad en general debe perseguir, pero las personas con discapacidad y/o diversidad funcional necesitan especialmente.

Además, la mayoría de entidades que comparecieron en la comisión consideraron que es necesario una transformación profunda del sistema educativo, ya que entendemos que el problema de la educación inclusiva no son los centros de educación especial, a los que se tendría que seguir dando el apoyo necesario para que ejerzan la función de centros de referencia, apoyo y recursos para los centros ordinarios, como se estipula en el Decreto 105/2022, de 5 de agosto, del Consell, de organización y funcionamiento de los centros de educación especial, sino que considera que el problema está en transformar los centros ordinarios con la profundidad que se precisa, para implantar y practicar un modelo inclusivo en el sistema ordinario, y dentro de este, los centros de educación primaria y sobre todo los de secundaria y formación profesional. Para ello, se entiende que es necesario un replanteamiento global del sistema educativo, puesto que el actual se sustenta y se justifica por unos principios antagónicos, propios de un modelo selectivo.

En el mismo sentido se ha pronunciado la Asociación de Mujeres con Discapacitat Xarxa, alegando que no todos los niños y niñas en edad escolar con discapacidad y/o diversidad funcional asisten a centros de educación especial, y que la gran mayoría de ellos asisten a centros de educación ordinarios, donde el profesorado puede estar formado o no para atender las necesidades especiales del alumnado. Pero, a pesar de disponer de recursos de apoyo como PT para ayudar al alumnado con otras necesidades, estas se ven coartadas por la falta de horas que realmente necesita el alumnado, ya que al profesorado no se le puede ampliar su horario o no se puede contratar a más personal.

Por su parte, Plena Inclusión ha indicado, en el seno de esta comisión de estudio, que la presencia en el aula sin participación o progreso produce integración, pero no inclusión. Además, esta entidad ha señalado algunas barreras con las que se encuentra la educación tanto en nuestro país como en la comunidad, como son:

- La falta de recursos per a rebre els suports per a progressar.
- La poca implantació de metodologies que permeten l'adaptació del currículum i la consecució de les competències.
- La falta de formació del professorat.
- La falta de sensibilització dels agents educatius.
- Les famílies de vegades desconeixen el dret de l'alumnat amb necessitats educatives especials a una educació inclusiva.
- L'alumnat no rep la sensibilització necessària per a conèixer la realitat del seu company.

També altres entitats han assenyalat barreres a les quals s'enfronten els xiquets i xiquetes de la Comunitat Valenciana en l'àmbit educatiu. Per exemple, el representant de la Federació d'Associacions de Persones Sordcegues d'Espanya ha indicat que les persones amb sordceguesa necessiten un mediador comunicatiu quan requereixen alguna mena d'adaptacions però que, de vegades, es barreja amb el guia-intèrpret, quan en realitat fan funcions diferents.

La Federació Espanyola de Malalties Rares (Feder) ha posat de manifest la necessitat d'implementar una infermera escolar als centres educatius, atès que hi ha menors que requereixen de medicació diària, on lògicament el professorat no pot fer-se'n càrrec i és una tasca que acaba recaient en els pares. A més de la implementació de la figura de la infermera escolar, per als casos de xiquets o xiquetes que tenen assignada una infermera en exclusivitat, és necessari que aquesta pugui acompanyar el menor en les activitats extracurriculars incloses en la PGA, així com en el cas que el menor haja de fer ús del transport escolar.

En resum, en l'àmbit de l'educació hi ha una sèrie de mesures i propostes per a fer una educació més inclusiva i solucionar alguns dels problemes que hem detallat amb anterioritat i que es desprenen de la intervenció dels compareixents, com també de la documentació sol·licitada per la comissió.

Aquestes mesures són:

1. Garantir els recursos econòmics i personals necessaris perquè cada alumne i alumna pugui rebre els suports que necessite, sobretot en l'etapa obligatòria i especialment en l'educació secundària.
2. Tindre els suports necessaris perquè les famílies puguin triar el centre en el qual volen escolaritzar. Potenciar el dret a triar el tipus d'educació i el centre escolar.
3. Potenciar els serveis d'atenció precoç i dotar-la de més recursos per a eliminar les llistes d'espera i garantir que els xiquets i xiquetes puguin rebre una atenció adequada fins als 6 anys.
4. Reforçar les eines i les mesures de sensibilització al professorat, les famílies i l'alumnat, mitjançant una formació adequada, suficient i accessible.

- La falta de recursos para recibir los apoyos para progresar.
- La poca implantación de metodologías que permiten la adaptación del currículo y la consecución de las competencias.
- La falta de formación del profesorado.
- La falta de sensibilización de los agentes educativos.
- Las familias a veces desconocen el derecho del alumnado con necesidades educativas especiales a una educación inclusiva.
- El alumnado no recibe la necesaria sensibilización para conocer la realidad de su compañero.

También otras entidades han señalado barreras a las que se enfrentan los niños y niñas de la Comunitat Valenciana en el ámbito educativo. Por ejemplo, el representante de la Federación de Asociaciones de Personas Sordciegas de España ha indicado que las personas con sordoceguera necesitan un mediador comunicativo cuando requieren de algún tipo de adaptaciones pero que, en ocasiones, se mezcla con el guía-intérprete, cuando en realidad hacen funciones diferentes.

La Federación Española de Enfermedades Raras (Feder) ha puesto de manifiesto la necesidad de implementar una enfermera escolar en los centros educativos, dado que hay menores que requieren de medicación diaria, donde lógicamente el profesorado no puede hacerse cargo y es una tarea que acaba recayendo en los padres. Además de la implementación de la figura de la enfermera escolar, para los casos de niños o niñas que tienen asignada una enfermera en exclusividad, es necesario que esta pueda acompañar al menor en las actividades extracurriculares incluidas en la PGA, así como en el caso de que el menor tenga que hacer uso del transporte escolar.

En resumen, en el ámbito de la educación existen una serie de medidas y propuestas para hacer una educación más inclusiva y solventar algunos de los problemas que hemos detallado con anterioridad y que se desprenden de la intervención de los comparecientes, así como de la documentación solicitada por la comisión.

Estas medidas son:

1. Garantizar los recursos económicos y personales necesarios para que cada alumno y alumna pueda recibir los apoyos que necesite, sobre todo en la etapa obligatoria y especialmente en la educación secundaria.
2. Tener los apoyos necesarios para que las familias puedan elegir el centro en el que quieren escolarizar. Potenciar el derecho a elegir el tipo de educación y el centro escolar.
3. Potenciar los servicios de atención temprana y dotarla de más recursos para eliminar las listas de espera y garantizar que los niños y niñas puedan recibir una atención adecuada hasta los 6 años.
4. eforzar las herramientas y medidas de sensibilización al profesorado, familias y alumnado, mediante una formación adecuada, suficiente y accesible.

5. Fomentar en tots els nivells del sistema educatiu, fins i tot entre tots els xiquets i les xiquetes des d'una edat primerenca, una actitud de respecte dels drets de totes les persones.

6. Implantar en tots els centres mesures d'accessibilitat cognitiva.

7. Considerar el currículum com una eina de millora per a adquirir competències.

8. Avaluar la adaptació curricular individual (ACI) de l'alumnat amb necessitats especials

9. Garantir que el pas de l'educació primària a la secundària no esdevé un obstacle insalvable.

10. Contractar més professors de reforç (PT) o ampliar-los l'horari laboral en els centres educatius.

11. Adaptar els centres educatius, tant l'accés a aquest com les aules i els banys.

12. Incrementar la inclusió de mediadors comunicatius per a persones amb sordceguesa.

13. Establir estratègies inclusives en el currículum educatiu contemplant també l'educació afectivosexual.

14. Afavorir un sistema d'informació únic que permeti intercanviar informació entre els professionals de l'àrea sanitària, de l'àrea social i de l'àrea educativa.

15. Implementar de manera progressiva la infermera escolar en els centres educatius de la Comunitat Valenciana prioritzant segons les necessitats dels centres.

16. Estudiar els centres educatius en els quals en atenció a les necessitats dels seus alumnes és necessari que estiguen dotats d'intèrprets de llengua de signes, i implementar aquesta figura quan siga necessari.

17. Continuar amb la implementació en els centres educatius en què calguen classes de logopèdia garantides per a seguir el procés de normalització i d'adquisició de la llengua oral.

18. Donar compliment a la Llei de funció pública valenciana, que recull que es duren a terme les actuacions que facen possible la valoració del coneixement de les llengües de signes en l'accés a l'ocupació pública de les persones sordes i en la provisió de llocs de treball amb tasques d'atenció directa al públic, especialment en l'àmbit educatiu.

19. Prendre accions tendents a assolir una educació diversa, accessible i innovadora que incloga la llengua de signes mitjançant la provisió de personal especialitzat de suport en llengua de signes, tal com inclou l'Ordre per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat de la Comunitat Valenciana.

20. Millorar la implementació i l'abast de les tecnologies educatives com a eines de suport a l'educació inclusiva de l'alumnat amb necessitats educatives especials.

5. Fomentar en todos los niveles del sistema educativo, incluso entre todos los niños y las niñas desde una edad temprana, una actitud de respeto de los derechos de todas las personas.

6. Implantar en todos los centros medidas de accesibilidad cognitiva.

7. Considerar el currículo como una herramienta de mejora para adquirir competencias.

8. Evaluar la adaptación curricular individual (ACI) del alumnado con necesidades especiales.

9. Garantizar que el paso de la educación primaria a la secundaria no se convierte en un obstáculo insalvable.

10. Contratar a más profesores de refuerzo (PT) o ampliarles el horario laboral en los centros educativos.

11. Adaptar los centros educativos, tanto el acceso al mismo como las aulas y los baños.

12. Incrementar la inclusión de mediadores comunicativos para personas con sordoceguera.

13. Establecer estrategias inclusivas en el currículo educativo contemplando también la educación afectivo-sexual.

14. Favorecer un sistema de información único que permita intercambiar información entre los profesionales del área sanitaria, del área social y del área educativa.

15. Implementar de forma progresiva la enfermera escolar en los centros educativos de la Comunitat Valenciana priorizando según las necesidades de los centros.

16. Estudiar los centros educativos en los que en atención a las necesidades de sus alumnos es necesario que estén dotados de intérpretes de lengua de signos, e implementar esta figura cuando sea necesario.

17. Continuar con la implementación en los centros educativos en los que sea necesario clases de logopedia garantizadas para seguir el proceso de normalización y de adquisición de la lengua oral.

18. Dar cumplimiento a la Ley de función pública valenciana, que recoge que se realizarán las actuaciones que hagan posible la valoración del conocimiento de las lenguas de signos en el acceso al empleo público de las personas sordas y en la provisión de puestos de trabajo con tareas de atención directa al público, especialmente en el ámbito educativo.

19. Tomar acciones tendentes a conseguir una educación diversa, accesible e innovadora que incluya la lengua de signos mediante la provisión de personal especializado de apoyo en lengua de signos, tal y como incluye la Orden por la que se regula la organización de la respuesta educativa para la inclusión del alumnado de la Comunitat Valenciana.

20. Mejorar la implementación y el alcance de las tecnologías educativas como herramientas de apoyo a la educación inclusiva del alumnado con necesidades educativas especiales.

21. Abordar l'educació inclusiva amb perspectiva de gènere, assegurant especialment a dones amb discapacitat un impuls per a sobrepassar les barreres específiques i addicionals a què s'enfronten.

22. Garantir el servei de persona d'assistència terapèutica infantil (PATI) com a figura d'acompanyament necessària per a impulsar totes les capacitats i fortaleses de la primera etapa de vida quan les necessitats ho requerisquen.

VII. OCUPACIÓ I VIDA DIGNA

De tota la documentació remesa, com també de les compareixences fetes al llarg de les diferents sessions d'aquesta comissió, considerem imprescindible destacar l'ocupació digna i de qualitat com una de les principals problemàtiques a les quals s'enfronten les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

La discapacitat i/o diversitat funcional és un factor de desigualtat, pobresa i major vulnerabilitat a l'exclusió, i l'accés a una ocupació de qualitat és una oportunitat econòmica.

En el cas de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, la taxa d'atur se situa en el 23,9% enfront del 13% general, és a dir, quasi un 11% superior. Només 1 de cada 4 persones amb discapacitat i/o diversitat funcional té una ocupació.

A la Comunitat Valenciana, només 3 de cada 10 valencians amb alguna discapacitat i/o diversitat funcional té una ocupació. Aquestes dades reflecteixen l'escàs avanç en inclusió laboral de les persones discapacitades.

A més d'impulsar l'accés a l'ocupació, és de vital importància també millorar les condicions laborals de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

Segons les dades de la Base Estatal de Persones amb discapacitat i/o diversitat funcional del 2020, la bretxa salarial entre els empleats amb discapacitat i/o diversitat funcional i els que no tenen discapacitat i/o diversitat funcional és del 17,8%, el percentatge més alt de tota la sèrie històrica, que va començar en 2010.

Hem de fer esment especial respecte de la situació específica de les dones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

De la mateixa manera que alguns estudis mostren que les dones amb discapacitat i/o diversitat funcional tenen una menor taxa de participació en el mercat laboral, quan participen en aquest, mostren majors taxes d'atur.

Com a factors que influeixen de manera negativa agreujant la situació descrita anteriorment hem d'assenyalar: en primer lloc, la insuficiència de finançament de programes específics d'inclusió laboral. En segon lloc, la descoordinació entre l'administració pública i el tercer sector o entitats.

Queda, per tant, molta feina per fer en favor de la integració laboral de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional i la millora de les seues condicions laborals. És

21. Abordar la educació inclusiva con perspectiva de género, asegurando especialmente a mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional un impulso para sobrepassar las barreras específicas y adicionales a las que se enfrentan.

22. Garantizar el servicio de persona de asistencia terapéutica infantil (PATI) como figura de acompañamiento necesaria para impulsar todas las capacidades y fortalezas de la primera etapa de vida cuando las necesidades lo requieran.

VII. EMPLEO Y VIDA DIGNA

De toda la documentación remitida, así como de las compareixences realizadas a lo largo de las diferentes sesiones de esta comisión, consideramos imprescindible destacar el empleo digno y de calidad como una de las principales problemáticas a las que se enfrentan las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

La discapacidad y/o diversidad funcional es un factor de desigualdad, pobreza y mayor vulnerabilidad a la exclusión, siendo el acceso a un empleo de calidad una oportunidad económica.

En el caso de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, la tasa de paro se sitúa en el 23,9% frente al 13% general, es decir, casi un 11% superior. Sólo 1 de cada 4 personas con discapacidad y/o diversidad funcional tiene un empleo.

En la Comunitat Valenciana, solo 3 de cada 10 valencianos con alguna discapacidad y/o diversidad funcional tiene un empleo. Estos datos reflejan el escaso avance en inclusión laboral de las personas discapacitadas.

Además de impulsar el acceso al empleo, es de vital importancia también mejorar las condiciones laborales de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

Según los datos de la Base Estatal de Personas con discapacidad y/o diversidad funcional del 2020, la brecha salarial entre los empleados con discapacidad y/o diversidad funcional y los que no tienen discapacidad y/o diversidad funcional es del 17,8%, el porcentaje más alto de toda la serie histórica, que comenzó en 2010.

Especial mención debemos realizar respecto a la situación específica de las mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional.

Del mismo modo que algunos estudios muestran que las mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional tienen una menor tasa de participación en el mercado laboral, cuando participan en el mismo, muestran mayores tasas de paro.

Como factores que influyen de manera negativa agravando la situación descrita anteriormente debemos señalar: en primer lugar, la insuficiencia de financiación de programas específicos de inclusión laboral. En segundo lugar, la descoordinación entre la administración pública y el tercer sector o entidades.

Queda, por tanto, mucho trabajo por hacer en favor de la integración laboral de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional y la mejora de sus condiciones

per això que plantejem una sèrie de propostes amb la intenció de corregir les desigualtats esmentades i aconseguir l'objectiu d'integració laboral de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

Entre altres mesures que es poden implementar, proposem com a base les següents:

1. Pla específic autonòmic de formació i ocupació per a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
2. Elaboració, aprovació i promulgació d'una llei autonòmica de foment de l'emprenedoria social.
3. Quotes de reserva per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
4. Reserva d'un 7% en els contractes amb l'administració pública per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
5. Centres especials d'ús d'iniciativa social.
6. Apostar per una formació per a l'ocupació digna adaptada a les necessitats en funció del tipus de discapacitat i/o diversitat funcional.
7. Conformació d'un decret d'adaptacions necessàries per a l'accés a l'ocupació pública de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional en igualtat de condicions mitjançant la concessió d'un temps addicional o l'adopció de qualssevol altres ajustos raonables en la realització de les corresponents proves selectives.
8. Establiment de les mesures necessàries per a garantir que les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional disposen dels productes de suport (ajudes tècniques) i d'assistències humanes que necessiten en la seua relació laboral.
9. Bonificacions en les quotes a la seguretat social.
10. Deduccions en l'IRPF.
11. Foment de la contractació destinada a persones amb discapacitat en el sistema ordinari de treball, amb consideració especial de les dones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
12. Suport a la inserció sociolaboral de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional cofinançat pel Fons Social Europeu.
13. Incentius destinats a finançar la creació d'ocupació digna indefinida de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional en empreses.
14. Incentius per a finançar l'adaptació de llocs de treball, dotació d'equips de protecció personal amb la finalitat d'evitar accidents laborals o eliminació de barreres en empreses ordinàries que tinguen contractades persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
15. Subvencions per a l'ocupació digna de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional com a mesura per a la seua integració laboral en el sistema ordinari de treball.

laborales. Es por ello por lo que planteamos una serie de propuestas con la intención de corregir las mencionadas desigualdades y alcanzar el objetivo de integración laboral de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

Entre otras medidas que se puedan implementar, proponemos como base las siguientes:

1. Plan específico autonómico de formación y empleo para las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
2. Elaboración, aprobación y promulgación de una ley autonómica de fomento del emprendimiento social.
3. Cuotas de reserva para personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
4. Reserva de un 7% en los contratos con la administración pública para personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
5. Centros especiales de empleo de iniciativa social.
6. Apostar por una formación para el empleo digno adaptada a las necesidades en función del tipo de discapacidad y/o diversidad funcional.
7. Conformación de un decreto de adaptaciones necesarias para el acceso al empleo público de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional en igualdad de condiciones mediante la concesión de un tiempo adicional o la adopción de cualesquiera otros ajustes razonables en la realización de las correspondientes pruebas selectivas.
8. Establecimiento de las medidas necesarias para garantizar que las personas con discapacidad y/o diversidad funcional cuenten con los productos de apoyo (ayudas técnicas) y con asistencias humanas que precisen en su relación laboral.
9. Bonificaciones en las cuotas a la seguridad social.
10. Deducciones en el IRPF.
11. Fomento de la contratación destinada a personas con discapacidad y/o diversidad funcional en el sistema ordinario de trabajo, con consideración especial de las mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional.
12. Apoyo a la inserción sociolaboral de personas con discapacidad y/o diversidad funcional cofinanciado por el Fondo Social Europeo.
13. Incentivos dirigidos a financiar la creación de empleo digno indefinido de personas con discapacidad y/o diversidad funcional en empresas.
14. Incentivos para financiar la adaptación de puestos de trabajo, dotación de equipos de protección personal con la finalidad de evitar accidentes laborales o eliminación de barreras en empresas ordinarias que tengan contratadas personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
15. Subvenciones para el empleo digno de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional como medida para su integración laboral en el sistema ordinario de trabajo.

16. Suport a les associacions perquè es convertisquen en col·laboradores del servei autonòmic d'ocupació en la posada en marxa d'itineraris d'inserció laboral dirigits a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional desocupades.

17. Combatre tota forma de violència en els llocs de treball, en especial la violència de gènere, envers les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

És obligació dels poders públics implementar polítiques de discapacitat i/o diversitat funcional transversals i integrals, que tinguen en compte les necessitats de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

No podem parlar, de manera plena, d'una societat inclusiva fins que les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional puguin exercitar el seu dret al treball, establert en l'article 35 de la Constitució espanyola, en peus d'igualtat amb la resta de la ciutadania.

VIII. SOLUCIONS RESIDENCIALS. VIDA INDEPENDENT

Al llarg de totes les compareixences que han tingut lloc en la Comissió Especial d'Estudi sobre Discapacitat/Diversitat Funcional, per part d'entitats, associacions, directius i tècnics del sector, s'ha posat de manifest per part dels compareixents la falta de recursos residencials que, a més de procurar una vida autònoma i independent a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, puguin servir també com a recursos de respir per als seus cuidadors que, en la majoria de casos, són els seus propis familiars.

Residències, centres d'atenció diürna, habitatges amb serveis comuns, accés a habitatges protegits que estiguen adaptats i siguen accessibles, etcètera, han sigut elements residencials als quals s'ha fet referència en moltes de les intervencions dins del ventall o heterogeneïtat de les diferents patologies o discapacitat i/o diversitat funcional de caràcter crònic.

Els diferents representants del sector de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional han anat exposant les seues necessitats residencials en funció de les patologies o discapacitat i/o diversitat funcional a la qual representaven.

En general, tots els intervinents han reconegut la labor que està desenvolupant la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives per al manteniment dels recursos residencials, com també la d'altres administracions públiques, com els ajuntaments d'origen de les entitats i organitzacions que han comparegut, però també tots coincideixen en la falta de recursos econòmics i infraestructures necessàries per a poder atendre les necessitats del col·lectiu de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

Aquesta part del dictamen pretén ser representativa de totes les organitzacions i col·lectius, amb necessitats en alguns casos comuns, però d'altra banda hi ha uns altres que, per les característiques de la discapacitat i/o diversitat funcional, tenen necessitats específiques. Sense oblidar els uns i els altres, es pretén fer un resum de col·lectius amb

16. Apoyo a las asociaciones para que se conviertan en colaboradoras del servicio autonómico de empleo en la puesta en marcha de itinerarios de inserción laboral dirigidos a personas con discapacidad y/o diversidad funcional desempleadas.

17. Combatir toda forma de violencia en los puestos de trabajo, en especial la violencia de género, hacia las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

Es obligación de los poderes públicos implementar políticas de discapacidad y/o diversidad funcional transversales e integrales, que tengan en cuenta las necesidades de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

No podremos hablar, de manera plena, de una sociedad inclusiva hasta que las personas con discapacidad y/o diversidad funcional puedan ejercer su derecho al trabajo, establecido en el artículo 35 de la Constitución española, en pie de igualdad con el resto de la ciudadanía.

VIII. SOLUCIONES HABITACIONALES. VIDA INDEPENDIENTE

A lo largo de todas las comparecencias que se han producido en la Comisión Especial de Estudio sobre Discapacidad/Diversidad Funcional, por parte de entidades, asociaciones, directivos y técnicos del sector, se ha puesto de manifiesto por parte de los comparecientes la falta de recursos habitacionales que, además de procurar una vida autónoma e independiente a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, puedan servir también como recursos de respiro para sus cuidadores que, en la mayoría de casos, son sus propios familiares.

Residencias, centros de atención diurna, viviendas con servicios comunes, acceso a viviendas de protección oficial que estén adaptadas y sean accesibles, etcètera, han sido elementos habitacionales a los que se ha hecho referencia en muchas de las intervenciones dentro del abanico o heterogeneidad de las distintas patologías o discapacidad y/o diversidad funcional de carácter crónico.

Los distintos representantes del sector de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional han ido exponiendo sus necesidades habitacionales en función de las patologías o discapacidad y/o diversidad funcional a la que representaban.

Por lo general, todos los intervinientes han reconocido la labor que viene desarrollando la Conselleria de Igualdad y Políticas Inclusivas para el mantenimiento de los recursos habitacionales, así como la de otras administraciones públicas, como los ayuntamientos de origen de las entidades y organizaciones que han comparecido, pero también todos ellos coinciden en la falta de recursos económicos e infraestructuras necesarias para poder atender las necesidades del colectivo de personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

Esta parte del dictamen pretende ser representativa de todas las organizaciones y colectivos, con necesidades en algunos casos comunes, pero por otra parte existen otros que, por las características de la discapacidad y/o diversidad funcional, tienen necesidades específicas. Sin olvidar a unos y otros, se pretende hacer un resumen de colectivos con

major nombre de persones en la seua patologia, recomanant que es faça un seguiment especial, per part de les administracions, de les patologies minoritàries amb els mateixos drets que les altres.

Així, representants de persones amb dany cerebral adquirit han posat de manifest la profunda preocupació per part de familiars i afins per la falta de recursos residencials com habitatges i residències on se'ls puga atendre de manera especialitzada i específica per la pluridiscapacitat que tenen després dels diferents episodis que els hagen pogut provocar el dany cerebral.

Davant la falta d'aquests recursos, comparteixen amb familiars de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional intel·lectual la preocupació pel «dia després» que puguen faltar els seus familiars i com se'ls podrà atendre.

Una de les reivindicacions del col·lectiu és l'equiparació dels centres d'atenció diürna amb la resta de col·lectius amb paràlisi cerebral, que és un col·lectiu neurològic amb una discapacitat i/o diversitat funcional molt similar a dany cerebral.

Pel que fa al col·lectiu de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional intel·lectual, que pot presentar-se en graus molt variables i en el marc d'un espectre ampli i divers, els seus representants lamenten que quan es produeix un resolució favorable a la institucionalització en el cas de centres de dia, residencials, ocupacionals, o habitatges tutelats, es troben que no hi ha suficients places públiques o concertades, ni tan sols privades per a donar resposta a la necessitat social existent. Per això, les persones amb dret efectiu reconegut estan en uns llimbs de dependència, la qual cosa suposa trastorns gravíssims a les persones en aquesta situació i genera sobrecàrregues familiars importantíssimes, especialment a les dones. Això suposa desesperació per part de les famílies i pèrdua d'autonomia de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

Aquesta falta de recursos repercuteix directament en les famílies. I posen com a exemple famílies que estan en tractament psicològic perquè els seus fills i filles no tenen un centre o un recurs, i mares de més de setanta anys que porten tota la vida barallant pel seu familiar, i ara que estan cansats en l'hora de la vellesa, es troben que els seus familiars que puguen necessitar-la no tenen plaça en cap residència.

D'altra banda, és una necessitat també que en els pisos tutelats es reforcen els torns d'auxiliars o tutors que puguen acompanyar en la seua estada les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional intel·lectual.

De la mateixa manera, apel·len al respir necessari dels cuidadors de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional intel·lectual, incloent-hi el respir per a l'oci amb el qual s'aconsegueix una major estabilització emocional i «recàrrega de forces» per a continuar la labor de cuidadors.

El problema amb el qual es troben és que no hi ha pisos de respir i per a aquesta funció específica envien les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional intel·lectual a residències de la tercera edat quan en aquestes no hi ha personal qualificat per a atendre'ls.

mayor número de personas en su patología, recomendando que se haga un seguimiento especial, por parte de las administraciones, de las patologías minoritarias con los mismos derechos que las demás.

Así, representantes de personas con daño cerebral adquirido han puesto de manifiesto la profunda preocupación por parte de familiares y allegados por la falta de recursos habitacionales como viviendas y residencias donde se les pueda atender de manera especializada y específica por la pluridiscapacidad que tienen después de los distintos episodios que les hayan podido provocar el daño cerebral.

Ante la falta de estos recursos, comparten con familiares de personas con discapacidad y/o diversidad funcional intelectual la preocupación por el «día después» de que puedan faltar sus familiares y cómo se les podrá atender.

Una de las reivindicaciones del colectivo es la equiparación de los centros de atención diurna con el resto de colectivos con parálisis cerebral, que es un colectivo neurológico con una discapacidad y/o diversidad funcional muy similar a daño cerebral.

Por lo que respecta al colectivo de personas con discapacidad y/o diversidad funcional intelectual, que puede presentarse en grados muy variables y en el marco de un amplio y diverso espectro, sus representantes lamentan que cuando se produce un resolución favorable a la institucionalización en el caso de centros de día, residenciales, ocupacionales, o viviendas tuteladas, se encuentran con que no hay suficientes plazas públicas o concertadas, ni siquiera privadas para dar respuesta a la necesidad social existente. Por ello, las personas con derecho efectivo reconocido están en un limbo de dependencia, lo que supone gravísimos trastornos a las personas en esta situación y genera importantísimas sobrecargas familiares, especialmente a las mujeres. Esto supone desesperación por parte de las familias y pérdida de autonomía de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

Esta falta de recursos repercute directamente en las familias. Y ponen como ejemplo a familias que están en tratamiento psicológico porque sus hijos e hijas no tienen un centro o un recurso, y madres de más de setenta años que llevan toda la vida peleando por su familiar, y ahora que están cansados en la hora de la vejez, se encuentran con que sus familiares que puedan necesitarla no tienen plaza en ninguna residencia.

Por otra parte, es una necesidad también que en los pisos tutelados se refuercen los turnos de auxiliares o tutores que puedan acompañar en su estancia a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional intelectual.

De la misma manera, apelan al necesario respiro de los cuidadores de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional intelectual, incluido el respiro para el ocio con el que se consigue una mayor estabilización emocional y «recarga de fuerzas» para continuar con la labor de cuidadores.

El problema con el que se encuentran es que no existen pisos de respiro y para esta función específica envían a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional intelectual a residencias de la tercera edad cuando en ellas no existe personal cualificado para atenderlos.

Sol·liciten, malgrat les dificultats que saben que pot suposar dur-ho a terme, polítiques de «respir familiar» més incisives i la posada en marxa de pisos específics per a aquesta situació familiar.

Un altre problema afegit per als col·lectius de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional intel·lectual és el de l'envelliment prematur, tot i estar alguns en plena activitat laboral, com ocorre amb persones amb síndrome de Down —els familiars dels quals comparteixen amb la resta de col·lectius de PADI la preocupació del «dia després» de no estar ells—. Una de les solucions i paraigua protector és la fundació Tutelar de la Comunitat Valenciana (Fundisval) creada per iniciativa de les associacions de PADI com Asprona, Plena Inclusió, Bonagent, La Torre, Afanias, Adispac que, per ser entitats solidàries sense ànim de guany, duen a terme els seus fins mitjançant subvencions i l'aportació de persones altruistes.

Les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional física i orgànica, fonamentalment amb mobilitat reduïda, han posat de manifest els problemes amb què es troben a l'hora de trobar habitatges adaptats i accessibles en la cartera d'habitatges socials o de protecció oficial, i que la majoria, amb pocs ingressos econòmics, no poden accedir-hi ni tan sols en règim de lloguer. Com també les dificultats de moltes persones que estan «empresonades» a les seues cases per falta d'accessibilitat per ser pisos antics. Advoquen per majors ajudes per a la transformació d'aquests habitatges o la permuta per algun habitatge accessible dels habitatges públics.

Un dels problemes amb els quals es troben són les baixes rendes que perceben i la impossibilitat de canviar d'habitatge, bé per compra o en règim de lloguer, per la qual cosa a la Comunitat Valenciana hi ha prop de 15.000 PCDF que porten tancades a les seues cases des de fa anys a causa de les estructures dels seus habitatges que no els permeten entrar ni eixir.

Així mateix, advoquen per la creació d'un major nombre de places especialitzades en residències per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional física, per a ser atesos en el moment de la dependència, ja que a penes hi ha a la Comunitat Valenciana.

Per part seua, els representants d'associacions de Vida Independent han mostrat el rebuig a la institucionalització de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional o mobilitat reduïda, apel·lant a l'article 19 de la Convenció de drets humans de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, quan reconeix els drets «a viure de manera independent i a ser inclòs a la comunitat»; que les PCD puguen viure a la comunitat amb opcions iguals a les de les altres; que tinguen l'oportunitat de triar el lloc de residència i on i amb qui viure, en igualtat de condicions amb les altres, i no es veguen obligades a viure conformement amb un sistema de vida específic; que tinguen accés a una varietat de serveis d'assistència domiciliària, residencial i altres serveis de suport de la comunitat, incloent-hi l'assistència personal que siga necessària per a facilitar-ne l'existència i la inclusió a la comunitat i per a evitar-ne l'aïllament o separació. Sens dubte, per a portar a terme aquests objectius, una vegada més la figura de l'assistent personal és fonamental.

Solicitan, a pesar de las dificultades que saben que puede suponer el llevarlo a cabo, políticas de «respiro familiar» más incisivas y la puesta en marcha de pisos específicos para esta situación familiar.

Otro problema añadido para los colectivos de personas con discapacidad y/o diversidad funcional intelectual es el del envejecimiento prematuro, incluso estando algunos en plena actividad laboral, como ocurre con personas con síndrome de Down —cuyos familiares comparten con el resto de colectivos de PCDI la preocupación del «día después» de no estar ellos—. Una de las soluciones y paraguas protector es la fundación Tutelar de la Comunitat Valenciana (Fundisval) creada por iniciativa de las asociaciones de PCDI como Asprona, Plena Inclusión, Bonagent, La Torre, Afanias, Adispac que, siendo entidades solidarias sin ánimo de lucro, realizan el ejercicio de sus fines mediante subvenciones y la aportación de personas altruistas.

Las personas con discapacidad y/o diversidad funcional física y orgánica, fundamentalmente con movilidad reducida, han puesto de manifiesto los problemas que se encuentran a la hora de encontrar viviendas adaptadas y accesibles en la cartera de viviendas sociales o de protección oficial, y que la mayoría, con pocos ingresos económicos, no pueden acceder ni siquiera en régimen de alquiler. Así como las dificultades de muchas personas que están «encarceladas» en sus casas por falta de accesibilidad al ser pisos antiguos. Abogan por mayores ayudas para la transformación de estas viviendas o la permuta por alguna vivienda accesible de las viviendas públicas.

Uno de los problemas con los que se encuentran son las bajas rentas que perciben y la imposibilidad de cambiar de vivienda, bien por compra o en régimen de alquiler, por lo que en la Comunitat Valenciana hay cerca de 15.000 PCDF que llevan encerradas en sus casas desde hace años debido a las estructuras de sus viviendas que no permiten entrar ni salir.

Asimismo, abogan por la creación de un mayor número de plazas especializadas en residencias para personas con discapacidad y/o diversidad funcional física, para ser atendidos en el momento de la dependencia, ya que apenas existen en la Comunitat Valenciana.

Por su parte, los representantes de asociaciones de Vida Independiente han mostrado su rechazo a la institucionalización de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional o movilidad reducida, apelando al artículo 19 de la Convención de derechos humanos de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, cuando reconoce los derechos «a vivir de forma independiente y a ser incluido en la comunidad»; que las PCD puedan vivir en la comunidad con opciones iguales a las de las demás; que tengan la oportunidad de elegir su lugar de residencia y dónde y con quién vivir, en igualdad de condiciones con las demás, y no se vean obligadas a vivir con arreglo a un sistema de vida específico; que tengan acceso a una variedad de servicios de asistencia domiciliaria, residencial y otros servicios de apoyo de la comunidad, incluida la asistencia personal que sea necesaria para facilitar su existencia y su inclusión en la comunidad y para evitar su aislamiento o separación de ésta. Sin duda, para llevar a término estos objetivos, una vez más la figura del asistente personal es fundamental.

Entenem que és important, a manera d'informació, plasmar els recursos que planteja la Llei 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclosius de la Comunitat Valenciana, que recull un ventall de recursos que, sens dubte, són importants per a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional pel model i tipologia de cadascuna d'elles, per a una atenció adequada. I, en molts casos, aquests recursos impulsen també l'autonomia i la vida independent de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, com són:

- Centres residencials de titularitat de l'administració de la Generalitat o dels seus organismes o entitats que en depenen.
- Centres residencials de titularitat de les entitats locals de la Comunitat Valenciana o dels seus organismes o entitats que en depenen.
- Els centres residencials privats concertats.
- Els centres residencials privats d'entitats sense ànim de guany subvencionats per la Generalitat o integrats en el règim de concert social per la Generalitat.
- Els habitatges tutelats de titularitat de l'administració de la Generalitat i dels organismes o les entitats que en depenen.
- Els habitatges tutelats de titularitat de les entitats locals de la Comunitat Valenciana o dels organismes o les entitats que en depenen.
- Els habitatges tutelats privats concertats.
- Els habitatges tutelats de titularitat d'entitats sense ànim de guany que estiguen majoritàriament subvencionats en les despeses de manteniment i funcionament per la conselleria competent en matèria de serveis socials o participen en programes anuals de finançament de places, sempre que l'accés de la persona usuària al recurs es duga a terme mitjançant una resolució administrativa, dictada pels òrgans competents de la conselleria que tinga assignades competències en matèria de serveis socials.
- En tots els casos es posa de manifest que la figura de l'assistent personal és essencial, pràcticament per a totes les patologies i situacions provocada per la discapacitat i/o diversitat funcional, i que ajudaria a la permanència de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional bé en el domicili familiar o en aquelles altres solucions residencials que hagen pogut triar, que fins i tot ajudaria a la desinstitucionalització de moltes persones amb discapacitat i/o diversitat funcional per a poder estar en el domicili familiar.

Sens dubte, la figura de l'assistent personal és fonamental per a la vida autònoma i independent de moltes persones amb discapacitat i/o diversitat funcional que podrien desenvolupar el seu projecte de vida personal amb aquesta ajuda.

El Cermi CV planteja la concessió d'una ajuda (12.000 euros) per persona amb discapacitat i/o diversitat funcional o persona major de 65 anys que decidisca abandonar la institució social residencial o anàloga per a traslladar-se a un habitatge inserit en la comunitat, que reunisca condicions

Entendemos que es importante, a modo de información, plasmar los recursos que plantea la Ley 3/2019, de 18 de febrero, de servicios sociales inclusivos de la Comunitat Valenciana, que recoge un abanico de recursos que, sin duda, son importantes para las personas con discapacidad y/o diversidad funcional por el modelo y tipología de cada una de ellas, para una adecuada atención. Y, en muchos casos, estos recursos impulsan también la autonomía y la vida independiente de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, como son:

- Centros residenciales de titularidad de la administración de la Generalitat o de sus organismos o entidades dependientes.
- Centros residenciales de titularidad de las entidades locales de la Comunitat Valenciana o de sus organismos o entidades dependientes.
- Los centros residenciales privados concertados.
- Los centros residenciales privados de entidades sin ánimo de lucro subvencionados por la Generalitat o integrados en el régimen de concierto social por la Generalitat.
- Las viviendas tuteladas de titularidad de la administración de la Generalitat y de los organismos o las entidades dependientes de esta.
- Las viviendas tuteladas de titularidad de las entidades locales de la Comunitat Valenciana o de los organismos o las entidades dependientes de esta.
- Las viviendas tuteladas privadas concertadas.
- Las viviendas tuteladas de titularidad de entidades sin ánimo de lucro que estén mayoritariamente subvencionadas en los gastos de mantenimiento y funcionamiento por la conselleria competente en materia de servicios sociales o participen en programas anuales de financiación de plazas, siempre que el acceso de la persona usuaria al recurso se lleve a cabo mediante una resolución administrativa, dictada por los órganos competentes de la conselleria que tenga asignadas competencias en materia de servicios sociales.
- En todos los casos se pone de manifiesto que la figura del asistente personal es esencial, prácticamente para todas las patologías y situaciones provocada por la discapacidad y/o diversidad funcional, y que ayudaría a la permanencia de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional bien en el domicilio familiar o en aquellas otras soluciones habitacionales que hayan podido elegir, que incluso ayudaría a la desinstitucionalización de muchas personas con discapacidad y/o diversidad funcional para poder estar en el domicilio familiar.

Sin duda, la figura del asistente personal es fundamental para la vida autònoma e independiente de muchas personas con discapacidad y/o diversidad funcional que podrían desarrollar su proyecto de vida personal con esta ayuda.

Desde el Cermi CV se plantea la concesión de una ayuda (12.000 euros) por persona con discapacidad y/o diversidad funcional o persona mayor de 65 años que decida abandonar la institución social residencial o análoga para trasladarse a una vivienda inserta en la comunidad, que

d'habitabilitat, incloent-hi l'accessibilitat universal, del qual gaudiria en virtut de contracte d'arrendament subscrit per ella mateixa i del qual resulte beneficiària com a arrendatària.

Es reivindica la creació de «centres» o pisos de respir per als familiars cuidadors de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

La necessitat que els pisos de la xarxa de serveis socials, habitatges tutelats o bé els de protecció oficial, estiguen adaptats i siguin accessibles per a persones amb discapacitat i/o diversitat funcional física o mobilitat reduïda, adaptant-los també, si s'escau i quan es requerisca, a les necessitats de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional auditiva, com pot ser el sistema de «timbres lluminosos».

Que les administracions ajuden a implantar, en les polítiques d'habitatge, el «cohousing» o habitatges col·laboratius, que recull el nou Pla d'habitatge 2020-2025 com a alternativa a la institucionalització, potenciant així la vida autònoma i independent de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. Les administracions locals haurien de col·laborar també en aquestes solucions residencials.

També en alguna intervenció s'ha referenciat la situació dels recursos residencials en el món rural en el qual cal adoptar mesures per a l'accessibilitat dels habitatges habituals o la creació de places públiques en residències comarcals que atenguin les necessitats del col·lectiu de PCD.

En general, la creació de noves places públiques o concertades que donen resposta a aquestes necessitats residencials seran benvingudes pel col·lectiu de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, els seus familiars i per totes les associacions que els representen.

Promoure els principis bàsics en els quals es fonamenta la filosofia mundial del moviment de vida independent, que, en definitiva, són els principis que promou la Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. Aquests són: els drets humans i civils; l'autodeterminació; l'autoajuda; la possibilitat d'exercir poder; la responsabilitat sobre la pròpia vida i accions; el dret a assumir riscos i a viure a la comunitat.

Aquests principis ens garanteixen els pilars en els quals es basa aquesta filosofia, que és el que ens està reclamant la Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, i és que tota vida humana té un valor, totes les persones, siga quina siga la nostra diversitat som capaces de prendre decisions i de fer eleccions. Les persones amb diversitat funcional tenen dret a exercir el control de les seues vides i a la plena participació en la societat.

Vida independent també implica la possibilitat de poder triar l'ocupació que un desitja i poder desenvolupar-se en l'àmbit laboral triat. A partir d'aquí, el suport de l'administració pública és important.

Una estimulació primerenca, una intervenció logopèdica o protètica condueixen a un ple desenvolupament personal en

reúna condiciones de habitabilidad, incluida la accesibilidad universal, de la que disfrutaría en virtud de contrato de arrendamiento suscrito por ella misma y del que resulte beneficiaria como arrendataria.

Se reivindica la creación de «centros» o pisos de respiro para los familiares cuidadores de personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

La necesidad de que los pisos de la red de servicios sociales, viviendas tuteladas o bien los de protección oficial, estén adaptados y sean accesibles para personas con discapacidad y/o diversidad funcional física o movilidad reducida, adaptándolas también, en su caso y cuando sean requeridas, a las necesidades de personas con discapacidad y/o diversidad funcional auditiva, como puede ser el sistema de «timbres luminosos».

Que las administraciones ayuden a implantar, en las políticas de vivienda, el «cohousing» o viviendas colaborativas, que recoge el nuevo Plan de vivienda 2020-2025 como alternativa a la institucionalización, potenciando así la vida autónoma e independiente de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Las administraciones locales deberían colaborar también en estas soluciones habitacionales.

También en alguna intervención se ha referenciado la situación de los recursos habitacionales en el mundo rural en el que hay que adoptar medidas para la accesibilidad de las viviendas habituales o la creación de plazas públicas en residencias comarcales que atiendan las necesidades del colectivo de PCD.

En general, la creación de nuevas plazas públicas o concertadas que den respuesta a esas necesidades habitacionales serán bienvenidas por el colectivo de personas con discapacidad y/o diversidad funcional, sus familiares y por todas las asociaciones que les representan.

Promover los principios básicos en los que se fundamenta la filosofía mundial del movimiento de vida independiente, que, en definitiva, son los principios que promueve la Convención internacional sobre los derechos de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Estos son: los derechos humanos y civiles; la autodeterminación; la autoayuda; la posibilidad de ejercer poder; la responsabilidad sobre la propia vida y acciones; el derecho a asumir riesgos y a vivir en la comunidad.

Estos principios nos garantizan los pilares en los que se basa dicha filosofía, que es lo que nos está reclamando la Convención internacional sobre los derechos de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, y es que toda vida humana tiene un valor, todas las personas, cualquiera que sea nuestra diversidad somos capaces de tomar decisiones y de realizar elecciones. Las personas con diversidad funcional tienen derecho a ejercer el control de sus vidas y a la plena participación en la sociedad.

Vida independiente también implica la posibilidad de poder elegir el empleo que uno desea y poder desarrollarse en el ámbito laboral elegido. A partir de aquí, el apoyo de la administración pública es importante.

Una estimulación temprana, una intervención logopédica o protésica conducen a un pleno desarrollo personal en

el terreny acadèmic i professional amb millors resultats. Fa que les persones siguin socialment competents i es troben preparades per a viure de manera independent i autònoma.

L'autonomia i la vida independent ha de ser potenciada per les administracions i poders de l'Estat, també els mitjans de comunicació, descrivint de manera positiva la diversitat, i, per descomptat, per part dels educadors perquè hi haja un canvi sociocultural.

Perquè els qui es desplacen de manera diferent, els que reben les sensacions d'una altra forma o els que interpreten el món de forma molt diferent no tenen per què ser considerats com a malalts. Poden ser feliços, poden estimar i ser estimats, poden aportar riquesa i coneixement, fins i tot poden prendre iniciatives i ser útils.

Dit això, cal tindre molt clar que per a poder avançar sobre totes les següents reivindicacions i sobre tota aquesta filosofia, hem de començar a entendre que es plantegen tres tipus de serveis: els serveis generals, els serveis especials i els serveis específics. I de vegades cal invertir en uns o en uns altres.

Cal un canvi de model, en això han coincidit quasi tots els compareixents, i apuntar al concepte de l'autodeterminació per al qual la figura de l'assistent personal és fonamental. Actualment, en el 2022, només hi ha 277 prestacions d'assistència personal a la Comunitat Valenciana, enfront de 85.000 cuidadores en l'entorn familiar. A més, la figura de l'assistent personal és crear ocupació.

D'altra banda, és important assegurar els pocs drets adquirits i dotar-los d'una protecció garantida i continuar avançant amb ambició, cosa fonamental per al futur. Hi ha consciència de l'esforç que s'ha fet aquests últims anys per part de la Conselleria CIPI, de la Generalitat Valenciana i del poder legislatiu, i l'objectiu ha de ser optimitzar al màxim els recursos i poder ser així un model de gestió per a la resta de l'estat.

L'enfocament centrat en la persona; l'aposta decidida de la desinstitucionalització; erradicar estereotips i el capacitisme, i els conceptes erronis que impedeixen a la persona amb discapacitat i/o diversitat funcional viure de manera independent; sensibilitzar la societat per a la presa de consciència de la nostra realitat; recuperar la discapacitat i/o diversitat funcional com a categoria substantiva i no merament accidental de la condició humana.

Escotar l'heterogeneïtat que conforma la discapacitat i/o diversitat funcional: discapacitat i/o diversitat funcional física, intel·lectual, sensorial, visual i auditiva, malaltia mental, malalties rares; és primordial si volem transitar cap a la vida independent de les persones.

En resum, en l'àmbit de la vida independent, de la intervenció dels i les compareixents i de la documentació aportada, es traslladen les mesures següents:

1. La funció principal dels legisladors és fer que la legislació conduisca, en l'àmbit de la discapacitat i/o diversitat funcional, a un futur que és l'autonomia personal i la vida independent.

terreno académico y profesional con mejores resultados. Hace que las personas sean socialmente competentes y se encuentren preparadas para vivir de manera independiente y autónoma.

La autonomía y la vida independiente debe ser potenciada por las administraciones y poderes del Estado, también los medios de comunicación, describiendo de manera positiva la diversidad, y, por supuesto, por parte de los educadores para que se produzca un cambio sociocultural.

Porque quienes se desplazan de manera diferente, los que reciben las sensaciones de otra forma o los que interpretan el mundo de forma muy diferente no tienen por qué ser considerados como enfermos. Pueden ser felices, pueden estimar y ser estimados, pueden aportar riqueza y conocimiento, incluso pueden tomar iniciativas y ser útiles.

Dicho esto, hay que tener muy claro que para poder avanzar sobre todas las siguientes reivindicaciones y sobre toda esta filosofía, tenemos que empezar a entender que se plantean tres tipos de servicios: los servicios generales, los servicios especiales y los servicios específicos. Y a veces hay que invertir en unos o en otros.

Es necesario un cambio de modelo, en eso han coincidido casi todos los comparecientes, y apuntar al concepto de la autodeterminación para lo que la figura del asistente personal es fundamental. Actualmente, en el 2022, solo hay 277 prestaciones de asistencia personal en la Comunitat Valenciana, frente a 85.000 cuidadoras en el entorno familiar. Además, la figura del asistente personal es crear empleo.

Por otra parte, es importante asegurar los pocos derechos adquiridos y dotarlos de una protección garantizada y seguir avanzando con ambición, algo fundamental para el futuro. Hay consciencia del esfuerzo que se ha hecho estos últimos años por parte de la Conselleria CIPI, de la Generalitat Valenciana y del poder legislativo, y el objetivo debe ser optimizar al máximo los recursos y poder ser así un modelo de gestión para el resto del estado.

El enfoque centrado en la persona; la apuesta decidida de la desinstitucionalización; erradicar estereotipos y el capacitismo, y los conceptos erróneos que impiden a la persona con discapacidad y/o diversidad funcional vivir de manera independiente; sensibilizar a la sociedad para la toma de conciencia de nuestra realidad; recuperar la discapacidad y/o diversidad funcional como categoría sustantiva y no meramente accidental de la condición humana.

Escuchar a la heterogeneidad que conforma la discapacidad y/o diversidad funcional: discapacidad y/o diversidad funcional física, intelectual, sensorial, visual y auditiva, enfermedad mental, enfermedades raras; es primordial si queremos transitar hacia la vida independiente de las personas.

En resumen, en el ámbito de la vida independiente, de la intervención de los y las comparecientes y de la documentación aportada, se trasladan las siguientes medidas:

1. La función principal de los legisladores es hacer que la legislación conduzca, en el ámbito de la discapacidad y/o diversidad funcional, a un futuro que es la autonomía personal y la vida independiente.

2. Potenciar, per a minorar la bretxa digital que hi ha en la diversitat funcional, l'ús de la tecnologia, molt necessària per a millorar l'autonomia i la vida independent de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional o diversitat funcional en les seues relacions socials, que a més serveix per a assolir uns indicadors de qualitat de vida òptims. Es tracta de tecnologies accessibles o tecnologies adaptades.

3. Promoure el respecte a la dignitat inherent a la vida independent i la possibilitat de construir-la.

4. Efectuar, per part del Consell, més inversió en vida independent.

5. L'assistent personal és important per a la vida independent.

6. Elaborar plans que impulsen la participació i la inclusió plena i efectiva en la societat, l'autonomia, la vida independent, igualtat d'oportunitats, accessibilitat universal respecte de la diferència, i erradicar la versió llastimosa o de càrrega social.

7. Treballar en el reconeixement de la discapacitat i/o diversitat funcional social per a tot el col·lectiu, ja que per les barreres en l'àmbit laboral es veuen impossibilitats de desenvolupar una ocupació, amb un índex d'atur superior al 85% en la vida adulta, per la qual cosa tenen escasses possibilitats d'aconseguir la independència i integració plenes.

8. Promoure l'oci i la cultura, com també l'esport pel fet que les situacions en les quals les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional poden patir discriminació i desigualtat a l'hora de desenvolupar la seua vida de manera independent en el seu accés a activitats relacionades amb l'oci i la cultura i l'esport.

9. Dotar d'habitats compartits amb suports necessaris i habitats accessibles i dignes les persones que puguen tindre el seu projecte de vida independent, com també crear noves mesures per a facilitar l'accés a la compra i lloguer d'habitatge.

10. Dotar de més serveis especialitzats per a la promoció de l'autonomia personal, enfocats cap a la vida independent. Es tracta de projectes innovadors que suposen solucions de qualitat per a aconseguir la igualtat d'oportunitats superant tots els estereotips discriminatoris.

11. Fer major innovació social i innovació tècnica perquè la nostra comunitat siga la més avançada de les regions europees en aquestes matèries. Tenim els elements necessaris per a poder aconseguir-ho: les millors condicions climàtiques, investigació, universitats, empreses que es dediquen a solucionar problemes de persones amb mobilitat reduïda i tenim entitats socials obstinades a liderar i desenvolupar projectes innovadors.

12. Treballar per a ser els primers a autoritzar els cotxes autònoms a Europa. És un desig que la nostra siga la comunitat innovadora que ho aconseguisca, perquè solucionaria el problema del transport a invidents, a persones amb mobilitat reduïda, entre altres.

13. Abolir el model metge-rehabilitador, centrat en el capacitisme, i instaurar un model social que s'acoste més al que diu la Convenció, centrat en els drets de les persones.

2. Potenciar, para aminorar la brecha digital existente en la diversidad funcional, el uso de la tecnología, muy necesaria para mejorar la autonomía y la vida independiente de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional o diversidad funcional en sus relaciones sociales, además que sirve para alcanzar unos indicadores de calidad de vida óptimos. Se trata de tecnologías accesibles o tecnologías adaptadas.

3. Promover el respeto a la dignidad inherente a la vida independiente y la posibilidad de construirla.

4. Realizar, por parte del Consell, más inversión en vida independiente.

5. El asistente personal es importante para la vida independiente.

6. Elaborar planes que impulsen la participación y la inclusión plena y efectiva en la sociedad, la autonomía, la vida independiente, igualdad de oportunidades, accesibilidad universal respecto a la diferencia, y erradicar la versión lastimosa o de carga social.

7. Trabajar en el reconocimiento de la discapacidad y/o diversidad funcional social para todo el colectivo, ya que por las barreras en el ámbito laboral se ven imposibilitados de desarrollar un empleo, con un índice de paro superior al 85% en la vida adulta, por lo que tienen escasas posibilidades de alcanzar la independencia e integración plenas.

8. Promover el ocio y la cultura, así como el deporte en tanto existen situaciones en las que las personas con discapacidad y/o diversidad funcional pueden sufrir discriminación y desigualdad a la hora de desarrollar su vida de forma independiente en su acceso a actividades relacionadas con el ocio y la cultura y el deporte.

9. Dotar de viviendas compartidas con apoyos necesarios y viviendas accesibles y dignas a las personas que puedan tener su proyecto de vida independiente, así como crear nuevas medidas para facilitar el acceso a la compra y alquiler de vivienda.

10. Dotar de más servicios especializados para la promoción de la autonomía personal, enfocados hacia la vida independiente. Se trata de proyectos innovadores que supongan soluciones de calidad para conseguir la igualdad de oportunidades superando todos los estereotipos discriminatorios.

11. Hacer mayor innovación social e innovación técnica para que nuestra comunidad sea la más avanzada de las regiones europeas en estas materias. Tenemos los elementos necesarios para poder conseguirlo: las mejores condiciones climáticas, investigación, universidades, empresas que se dedican a solucionar problemas de personas con movilidad reducida y tenemos entidades sociales empeñadas en liderar y desarrollar proyectos innovadores.

12. Trabajar para ser los primeros en autorizar los coches autónomos en Europa. Es un deseo que la nuestra sea la comunidad innovadora que lo consiga, porque solucionaría el problema del transporte a invidentes, a personas con movilidad reducida, entre otros.

13. Abolir el modelo médico-rehabilitador, centrado en el capacitismo, e instaurar un modelo social que se acerque más a lo que dice la Convención, centrado en los derechos de las personas.

14. Posar fi a la discriminació sistemàtica per diversitat funcional, que va des de mancar de centres educatius ordinaris capaços d'acollir les diferents realitats humanes en termes d'igualtat, a fomentar la segregació a través d'un associacionisme basat en les patologies, i possibilitar una ciutadania de primera creant nivells de dependència o negant el dret a ser i assistir des de les seues característiques, fins i tot anul·lant, per exemple, la seua condició sexual.

15. Deixar d'invertir en segregació, deixar d'invertir en serveis especials, deixar d'invertir en institucionalització i començar a invertir en serveis generals, en serveis que vagen destinats per a tota la comunitat, incloent-hi les persones amb diversitat funcional. Desinstitucionalitzar la discapacitat i/o diversitat funcional.

16. Invertir en serveis específics on entren els suports que necessiten les persones per la seua diversitat funcional, com és l'assistència personal, els gossos guia, els intèrprets de llengua de signes, l'assistència sexual, un tema tabú però que cal posar damunt de la taula, perquè la sexualitat és un dret.

17. Promoure el coneixement, tant en les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional com en les seues famílies, de la figura de l'assistent personal, perquè el suport de hui és l'autonomia del futur, especialment dels xiquets i xiquetes.

18. És vital un canvi de mentalitat sobre el que és la diversitat funcional. Perquè és molt complicat per a persones amb diversitat funcional eixir tots els dies al carrer i trobar-se amb totes les barreres arquitectòniques, però també barreres polítiques i socials en tots els àmbits de la seua vida.

19. Reconèixer que el model de l'assistència personal que s'ha implementat a la Comunitat Valenciana, sobretot a partir de l'any 2020, que va ser quan va eixir la instrucció que regulava la prestació per a l'assistència personal, és el que més s'assembla al que reclama la resolució general número 5 de la Convenció internacional sobre els drets de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, la que realment dona el poder de gestionar i de triar l'assistent personal. S'està donant els recursos directament a les persones amb diversitat funcional perquè puguen contractar qui trien.

20. Els recursos per a la diversitat funcional han de vindre de manera transversal, no han de vindre tots de la Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives. L'assistent qualificat ha de vindre de la Conselleria d'Educació. L'assistent personal ha de vindre de la Conselleria d'Igualtat i polítiques inclusives, però el suport en l'ocupació ha de vindre de la Conselleria de Treball; i el suport en el transport ha de vindre de la Conselleria d'Infraestructures i Transports.

21. Les associacions i les federacions necessiten una línia de finançament específic que els permeta ser sostenibles i poder fer el seu treball de coordinació, innovació, gestió i suport.

22. Sol·liciten que s'assegure el dret a una atenció precoç gratuïta, universal, accessible i pública i que estiga coordinada entre els sectors d'igualtat, sanitat i educació.

23. Promoure el coneixement de drets humans entre les persones amb diversitat funcional, generar apoderament,

14. Acabar con la discriminación sistemática por diversidad funcional, que va desde carecer de centros educativos ordinarios capaces de acoger las distintas realidades humanas en términos de igualdad, a fomentar la segregación a través de un asociacionismo basado en las patologías, y posibilitar una ciudadanía de primera creando niveles de dependencia o negando el derecho a ser y asistir desde sus características, incluso anulando, por ejemplo, su condición sexual.

15. Dejar de invertir en segregación, dejar de invertir en servicios especiales, dejar de invertir en institucionalización y empezar a invertir en servicios generales, en servicios que vayan destinados para toda la comunidad, incluidas las personas con diversidad funcional. Desinstitucionalizar la discapacidad y/o diversidad funcional.

16. Invertir en servicios específicos donde entran los apoyos que necesitan las personas por su diversidad funcional, como es la asistencia personal, los perros guía, los intérpretes de lengua de signos, la asistencia sexual, un tema tabú pero que hay que poner encima de la mesa, porque la sexualidad es un derecho.

17. Promover el conocimiento, tanto en las personas con discapacidad y/o diversidad funcional como en sus familias, de la figura del asistente personal, porque el apoyo de hoy es la autonomía del futuro, en especial de los niños y niñas.

18. Es vital un cambio de mentalidad sobre lo que es la diversidad funcional. Porque es muy complicado para personas con diversidad funcional salir todos los días a la calle y encontrarse con todas las barreras arquitectónicas, pero también barreras políticas y sociales en todos los ámbitos de su vida.

19. Reconocer que el modelo de la asistencia personal que se ha implementado en la Comunitat Valenciana, sobre todo a partir del año 2020, que fue cuando salió la instrucción que regulaba la prestación para la asistencia personal, es el que más se parece a lo que reclama la resolución general número 5 de la Convención internacional sobre los derechos de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, la que realmente da el poder de gestionar y de elegir al asistente personal. Se está dando los recursos directamente a las personas con diversidad funcional para que puedan contratar a quien elijan.

20. Los recursos para la diversidad funcional tienen que venir de forma transversal, no tienen que venir todos de la Conselleria de Igualdad y Políticas Inclusivas. El asistente cualificado tiene que venir de la Conselleria de Educación. El asistente personal tiene que venir de la Conselleria de igualdad y políticas inclusivas, pero el apoyo en el empleo tiene que venir de la Conselleria de Trabajo; y el apoyo en el transporte tiene que venir de la Conselleria de Infraestructuras y Transportes.

21. Las asociaciones y las federaciones necesitan una línea de financiación específica que les permita ser sostenibles y poder realizar su trabajo de coordinación, innovación, gestión y apoyo.

22. Solicitan que se asegure el derecho a una atención temprana gratuita, universal, accesible y pública y que esté coordinada entre los sectores de igualdad, sanidad y educación.

23. Promover el conocimiento de derechos humanos entre las personas con diversidad funcional, generar

transmetre l'autogestió i sumar suports entre les institucions i les administracions per a assolir el control de les seues vides.

24. Tindre com a base l'article 19 i l'observació general número 5 de la Convenció per a avançar des dels sistemes de dependència cap a la independència personal i donar així la possibilitat que totes les persones puguen formar part de la comunitat en condicions d'igualtat.

25. És imprescindible una prestació per a totes aquelles persones que vulguen optar a ella i viure de manera independent, que no se circumscriba només al cost mensual de l'assistent personal, sinó que tinga en compte les contingències, baixes, vacances i possibles quitances, davant els quals, a vegades, és realment difícil fer front en economies molt modestes.

26. A través d'entitats, com ara l'Institut Valencià de Finances o altres, s'hauria de legislar per a articular el finançament dels primers mesos que tarda a fer efectiu el pagament de la prestació per assistent personal a la Conselleria d'Hisenda, amb caràcter retroactiu. D'aquesta manera es podria retornar la quantitat generada immediatament a l'entitat.

27. Mantindre la prestació d'assistent personal a les persones que compleixen 65 anys. A la Comunitat Valenciana, la prestació es respecta, però es rebaixa la quantia econòmica sobre la base del cost de referència residencial de majors no assistits. Retallada de prestació és igual a retallada en drets humans.

28. Continuar treballant amb la proposta d'una targeta europea única de la discapacitat i/o diversitat funcional per a un reconeixement mutu de la discapacitat i/o diversitat funcional a nivell europeu.

29. Continuar treballant en les guies per a la desinstitucionalització i la vida independent, a fi que les nostres comunitats siguen més inclusives i les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional puguen viure independentment a la comunitat.

30. Combatre les violències, incloent-hi també la violència contra les dones i l'abús de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional, que són altament vulnerables.

31. Millorar els terminis de les convocatòries de subvencions i ajudes, i agilitzar les resolucions, perquè les entitats han de continuar funcionant per a prestar els seus serveis a les persones usuàries.

32. Crear una línia de suport econòmic a l'accés a l'habitatge de les persones amb una certa autonomia i que caminen cap a la vida independent.

33. Continuar amb els avanços en l'atenció precoç o la teràpia ocupacional, perquè el xiquet, adolescent o jove ha de disposar de tots aquests recursos per a facilitar el seu camí a la vida independent.

34. Estudiar la diversitat de la societat valenciana amb relació a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. S'ha de fer un estudi amb enfocament de gènere de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional tenint en compte el país d'origen, a fi de saber quantes dones amb discapacitat i/o diversitat funcional d'origen migrant

empoderamiento, transmitir la autogestión y sumar apoyos entre las instituciones y las administraciones para lograr el control de sus vidas.

24. Tener como base el artículo 19 y la observación general número 5 de la Convención para avanzar desde los sistemas de dependencia hacia la independencia personal y dar así la posibilidad de que todas las personas puedan formar parte de la comunidad en condiciones de igualdad.

25. Es imprescindible una prestación para todas aquellas personas que quieran optar a ella y vivir de forma independiente, que no se circumscriba solo al coste mensual del asistente personal, sino que tenga en cuenta las contingencias, bajas, vacaciones y posibles finiquitos, ante los cuales, en ocasiones, es realmente difícil hacer frente en economías muy modestas.

26. A través de entidades, como el Instituto Valenciano de Finanzas u otras, se debería legislar para articular la financiación de los primeros meses que tarda en hacer efectivo el pago de la prestación por asistente personal a la Conselleria de Hacienda, con carácter retroactivo. De este modo se podría devolver la cantidad generada inmediatamente a la entidad.

27. Mantener la prestación de asistente personal a las personas que cumplen 65 años. En la Comunitat Valenciana, la prestación se respeta, pero se rebaja la cuantía económica en base al coste de referencia residencial de mayores no asistidos. Recorte de prestación es igual a recorte en derechos humanos.

28. Continuar trabajando con la propuesta de una tarjeta europea única de la discapacidad y/o diversidad funcional para un reconocimiento mutuo de la discapacidad y/o diversidad funcional a nivel europeo.

29. Continuar trabajando en las guías para la desinstitucionalización y la vida independiente, a fin de que nuestras comunidades sean más inclusivas y las personas con discapacidad y/o diversidad funcional puedan vivir independientemente en la comunidad.

30. Combatir las violencias, incluida también la violencia contra las mujeres y el abuso de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional, que son altamente vulnerables.

31. Mejorar los plazos de las convocatorias de subvenciones y ayudas, y agilizar las resoluciones, en tanto las entidades tienen que seguir funcionando para prestar sus servicios a las personas usuarias.

32. Crear una línea de apoyo económico al acceso a la vivienda de las personas con una cierta autonomía y que caminen hacia la vida independiente.

33. Continuar con los avances en la atención temprana o la terapia ocupacional, pues el niño, adolescente o joven tiene que contar con todos esos recursos para facilitar su camino a la vida independiente.

34. Estudiar la diversidad de la sociedad valenciana en relación con las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Se debe realizar un estudio con enfoque de género de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional teniendo en cuenta el país de origen, a fin de saber cuántas mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional de origen migrante

treballen a la Comunitat Valenciana i quantes no. A més, analitzar el motiu pel qual no estan treballant i sensibilitzar la població i les pròpies dones perquè s'empoderen.

35. Donar formació al personal de serveis socials municipals perquè difonguen la prestació de la figura de l'assistent personal a les famílies.

36. Eliminar la modificació que s'ha introduït a l'agost de 2022 dins del Decret 62/2017 i mantindre l'assistència personal més enllà dels 65 anys, sense retallades, ja que la Convenció de l'ONU fa referència al fet que una persona amb discapacitat i/o diversitat funcional, independentment de la seua edat, té dret a viure a la comunitat amb una assistència personal. En la llei de dependència tampoc hi ha aquesta limitació perquè no és legal, atempta contra els drets humans.

37. Les llistes d'espera han de ser públiques. Se sol·licita que aquesta comissió impulse que les llistes d'espera siguin públiques. No es pot mantindre les famílies amb aquesta incertesa de no saber quan tindrà un centre ocupacional o quan tindrà un centre de dia. La publicitat de les llistes ja funciona en altres comunitats autònomes i funciona, fins i tot, en una altra mena de prestacions o sol·licituds dins de l'administració pública, on la persona té el seu número d'expedient i sap la seua posició en el llistat.

38. Treballar perquè la pàgina web de les Corts Valencianes complisca la legislació vigent.

39. Incorporar el servei d'intèrprets de llengua de signes en les comissions de les Corts Valencianes, com també hi ha en els plens.

40. Modificar la Llei de dependència, ja que és una llei basada en la geriatria, basada en les cures, en la qual la llibertat de presa de decisions, l'autodeterminació, el dret d'on viure, amb qui viure, on treballar, no apareix en aquesta llei.

41. Instar les Corts Generals de l'Estat a la promulgació d'una llei de vida independent, «Levi». Tal com hi ha una llei de mort digna, ha d'haver-hi una llei de vida digna.

42. Crear en les Corts Valencianes, com hi ha en altres corts espanyoles, una comissió de discapacitat i/o diversitat funcional de caràcter legislatiu.

43. Avaluar la implantació d'un sistema d'avís per a situacions d'emergències dirigit a persones sordes.

44. Ampliar el sistema de videointerpretació als centres de salut de la Comunitat Valenciana.

45. Avaluar la implantació d'un recurs residencial que concentre a les persones majors amb sordceguesa amb la finalitat de garantir-los una atenció adequada a les seues necessitats i evitar l'aïllament que pateixen per la singularitat del col·lectiu.

Palau de les Corts Valencianes
València, 30 de març de 2023

El president
Enric Morera i Català

El secretari segon
Luis Arquillos Cruz

trabajan en la Comunitat Valenciana y cuántas no. Además, analizar el motivo por el cual no están trabajando y sensibilizar a la población y a las propias mujeres para que se empoderen.

35. Dar formación al personal de servicios sociales municipales para que difundan la prestación de la figura del asistente personal a las familias.

36. Eliminar la modificación que se ha introducido en agosto de 2022 dentro del Decreto 62/2017 y mantener la asistencia personal más allá de los 65 años, sin recortes en tanto la Convención de la ONU hace referencia a que una persona con discapacidad y/o diversidad funcional, independientemente de su edad, tiene derecho a vivir en la comunidad con una asistencia personal. En la ley de dependencia tampoco existe esa limitación porque no es legal, atenta contra los derechos humanos.

37. Las listas de espera tienen que ser públicas. Se solicita que esta comisión impulse que las listas de espera sean públicas. No se puede mantener a las familias con esa incertidumbre de no saber cuándo vas a tener un centro ocupacional o cuándo vas a tener un centro de día. La publicidad de las listas ya funciona en otras comunidades autónomas y funciona, incluso, en otro tipo de prestaciones o solicitudes dentro de la administración pública, donde la persona tiene su número de expediente y sabe su posición en el listado.

38. Trabajar para que la página web de las Corts Valencianes cumpla con la legislación vigente.

39. Incorporar el servicio de intérpretes de lengua de signos en las comisiones de las Corts Valencianes, así como existe en los plenos.

40. Modificar la Ley de dependencia, ya que es una ley basada en la geriatría, basada en los cuidados, en la que la libertad de toma de decisiones, la autodeterminación, el derecho de dónde vivir, con quién vivir, dónde trabajar, no aparece en esta ley.

41. Instar a las Cortes Generales del Estado a la promulgación de una ley de vida independiente, «Levi». Tal como existe una ley de muerte digna, debe haber una ley de vida digna.

42. Crear en las Corts Valencianes, como existe en otros Parlamentos españoles, una comisión de discapacidad y/o diversidad funcional de carácter legislativo.

43. Evaluar la implantación de un sistema de aviso para situaciones de emergencias dirigido a personas sordas.

44. Ampliar el sistema de videointerpretación a los centros de salud de la Comunitat Valenciana.

45. Evaluar la implantación de un recurso habitacional que concentre a las personas mayores con sordoceguera con el fin de garantizarles una atención adecuada a sus necesidades y evitar el aislamiento que sufren por la singularidad del colectivo.

Palau de les Corts Valencianes,
València, 30 de març de 2023

El presidente
Enric Morera i Català

El secretario segundo
Luis Arquillos Cruz

**Vot particular presentat pel Grup Parlamentari Vox
Comunidad Valenciana (RE número 70.326)****A LA MESA DE LA COMISSIÓ ESPECIAL D'ESTUDI SOBRE
DISCAPACITAT I DIVERSITAT FUNCIONAL**

María de los Llanos Massó Linares, portaveu adjunta del Grup Parlamentari Vox Comunidad Valenciana, presenta el següent:

**VOT PARTICULAR DEL GRUP PARLAMENTARI VOX
COMUNIDAD VALENCIANA AL DICTAMEN DE LA
COMISSIÓ ESPECIAL D'ESTUDI SOBRE DISCAPACITAT I
DIVERSITAT FUNCIONAL****I. ANTECEDENTS***Desenvolupament dels treballs de la comissió*

El Ple de les Corts Valencianes va aprovar en la sessió del 18 de juny de 2020 la creació de la Comissió especial d'estudi sobre discapacitat i diversitat funcional.

Tal com indica la Resolució 127/X, aquesta comissió havia de treballar a fer seguiment de les polítiques que s'impulsen amb la participació d'entitats que treballen amb la discapacitat i la diversitat funcional, així com poder treballar conjuntament en propostes que tinguen l'objectiu de fer de la societat valenciana una societat plenament inclusiva.

Una vegada constituïda la comissió, el 10 de març de 2022, es va aprovar el pla de treball amb els objectius següents:

I. Objectius generals:

- a) Fer seguiment de les polítiques que s'impulsen amb la participació d'entitats que treballen amb la discapacitat i/o diversitat funcional.
- b) Poder treballar conjuntament en propostes que tinguen l'objectiu de fer de la societat valenciana una societat plenament inclusiva.

II. Objectius específics:

- a) Realitzar un diagnòstic del sector social de la discapacitat i/o diversitat funcional, identificant situacions de desigualtat i proposant un desenvolupament normatiu que previnga situacions de discriminació.
- b) Estudiar la diversitat de la societat valenciana en relació amb persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
- c) Promocionar l'autonomia personal i la inclusió de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
- d) Analitzar el model d'accessibilitat universal i exclusió social de persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
- e) Determinar, des d'una perspectiva de gènere, el doble factor de discriminació i exclusió que, des de la interseccionalitat, afecta les dones amb discapacitat i/o diversitat funcional.
- f) Conèixer les necessitats pràctiques i les problemàtiques concretes en matèria de prevenció i atenció de la

**Voto particular presentado por el Grupo Parlamentario Vox
Comunidad Valenciana (RE número 70.326)****A LA MESA DE LA COMISIÓN ESPECIAL DE ESTUDIO
SOBRE DISCAPACIDAD Y DIVERSIDAD FUNCIONAL**

María de los Llanos Massó Linares, portavoz adjunta del Grupo Parlamentario Vox Comunidad Valenciana, presenta el siguiente:

**VOTO PARTICULAR DEL GRUPO PARLAMENTARIO
VOX COMUNIDAD VALENCIANA AL DICTAMEN
DE LA COMISIÓN ESPECIAL DE ESTUDIO SOBRE
DISCAPACIDAD Y DIVERSIDAD FUNCIONAL****I. ANTECEDENTES***Desarrollo de los trabajos de la comisión*

El Pleno de las Corts Valencianes aprobó en la sesión del 18 de junio de 2020 la creación de la Comisión especial de estudio sobre discapacidad y diversidad funcional.

Tal y como indica la Resolución 127/X, esta comisión debía trabajar en hacer seguimiento de las políticas que se impulsan con la participación de entidades que trabajan con la discapacidad y la diversidad funcional, así como poder trabajar conjuntamente propuestas que tengan el objetivo de hacer de la sociedad valenciana una sociedad plenamente inclusiva.

Una vez constituida la comisión, el 10 de marzo de 2022, se aprobó el plan de trabajo con los siguientes objetivos:

I. Objetivos generales:

- a) Hacer seguimiento de las políticas que se impulsan con la participación de entidades que trabajan con la discapacidad y/o diversidad funcional.
- b) Poder trabajar conjuntamente propuestas que tengan el objetivo de hacer de la sociedad valenciana una sociedad plenamente inclusiva.

II. Objetivos específicos:

- a) Realizar un diagnóstico del sector social de la discapacidad y/o diversidad funcional, identificando situaciones de desigualdad y proponiendo un desarrollo normativo que prevenga situaciones de discriminación.
- b) Estudiar la diversidad de la sociedad valenciana en relación con personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
- c) Promocionar la autonomía personal y la inclusión de personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
- d) Analizar el modelo de accesibilidad universal y exclusión social de personas con discapacidad y/o diversidad funcional.
- e) Determinar, desde una perspectiva de género, el doble factor de discriminación y exclusión que, desde la interseccionalidad, afecta a las mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional.
- f) Conocer las necesidades prácticas y problemáticas concretas en materia de prevención y atención de la

discapacitat i/o diversitat funcional en l'àmbit de la salut, especialment, respecte a la salut mental.

g) Tractar la discapacitat i/o diversitat funcional en l'àmbit educatiu.

h) Abordar les desigualtats laborals i les necessitats d'inserció laboral en les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional.

i) Així mateix, estudiar l'acció i les problemàtiques de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional en els àmbits de la cultura, l'esport, l'oci, l'accés a noves tecnologies, les relacions amb l'administració pública i altres àmbits d'importància per al dia a dia.

Per a això, la comissió va comptar amb la participació d'un elenc de representants d'entitats i/o associacions que es van encarregar de traslladar les necessitats detectades des del seu àmbit d'intervenció, als quals agraïm enormement la seua participació.

II. CONSIDERACIONS

La Comissió especial d'estudi sobre la discapacitat i diversitat funcional, reunida el 17 de gener de 2023 i amb la finalitat de complir al pla de treball de la comissió, va acordar elaborar una única proposta de dictamen elaborada de manera conjunta pels diferents grups parlamentaris; cadascun d'ells es va encarregar de redactar una part del contingut del dictamen amb la intenció de recollir les parts en un únic document i amb la possibilitat de presentar el 24 de febrer les esmenes a aquest contingut per a ser debatudes en la comissió de treball posterior.

El Grup Parlamentari Vox Comunidad Valenciana va redactar l'epígraf «V. Accessibilitat universal».

A més, respecte al contingut del dictamen, va presentar les esmenes de supressió i modificació següents:

1. Cal suprimir en l'epígraf «VI. Discapacitat en l'àmbit educatiu»:

«Inclusió de l'educació afectivosexual en el currículum escolar en els centres d'educació sostinguts amb fons públics».

2. Cal suprimir en l'epígraf «VII. Ocupació i vida digna»:

«Elaboració, aprovació i promulgació d'una llei autonòmica de foment de l'emprenedoria social».

3. En l'epígraf «VIII. Solucions residencials. Vida independent»:

On diu:

«Combatre les violències, inclosa també la violència de gènere i l'abús de les persones amb discapacitat, que són altament vulnerables.»

Ha de dir:

«Combatre qualsevol tipus de violència sense distincions i l'abús de les persones amb discapacitat, que són altament vulnerables.»

discapacidad y/o diversidad funcional en el ámbito de la salud, especialmente, respecto a la salud mental.

g) Tratar la discapacidad y/o diversidad funcional en el ámbito educativo.

h) Abordar las desigualdades laborales y necesidades de inserción laboral en las personas con discapacidad y/o diversidad funcional.

i) Así mismo, estudiar la acción y las problemáticas de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional en los ámbitos de la cultura, deporte, ocio, acceso a nuevas tecnologías, relaciones con la administración pública y otros ámbitos de importancia para el día a día.

Para ello, la comisión contó con la participación de un elenco de representantes de entidades y/o asociaciones que se encargaron de trasladar las necesidades detectadas desde su ámbito de intervención, a los que agradecemos enormemente su participación.

II. CONSIDERACIONES

La Comisión especial de estudio sobre la discapacidad y diversidad funcional, reunida el 17 de enero de 2023 y con el fin de dar cumplimiento al plan de trabajo de la comisión, acordó elaborar una única propuesta de dictamen elaborada de manera conjunta por los diferentes grupos parlamentarios; cada uno de ellos se encargó de redactar una parte del contenido del dictamen con la intención de ser recogidos en un único documento y con la posibilidad de presentar el 24 de febrero las enmiendas a dicho contenido para ser debatidas en posterior comisión de trabajo.

El Grupo Parlamentario Vox Comunidad Valenciana redactó el epígrafe «V. Accesibilidad universal».

Además, respecto al contenido del dictamen, presentó las siguientes enmiendas de supresión y modificación:

1. Hay que suprimir en el epígrafe «VI. Discapacidad en el ámbito educativo»:

«Inclusión de la educación afectivo-sexual en el currículum escolar en los centros de educación sostenidos con fondos públicos».

2. Hay que suprimir en el epígrafe «VII. Ocupación y vida digna»:

«Elaboración, aprobación y promulgación de una ley autonómica de fomento del emprendimiento social».

3. En el epígrafe «VIII. Soluciones habitacionales. Vida independiente»:

Donde dice:

«Combatir las violencias, incluida también la violencia de género y el abuso de las personas con discapacidad, que son altamente vulnerables.»

Debe decir:

«Combatir cualquier tipo de violencia sin distinciones y el abuso de las personas con discapacidad, que son altamente vulnerables.»

Per tot el que s'ha exposat, fem les consideracions següents:

En primer lloc, el dictamen que es pretén aprovar demostra una vegada més que els diferents grups parlamentaris estan més preocupats pel seu biaix ideològic que per les vertaderes necessitats de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. Són incapaços de renunciar a polítiques ideològiques, encara que això supose minvar els drets d'aquest col·lectiu. Des de Vox ho hem defensat en totes les nostres intervencions: la violència no té gènere, estem en contra de tota mena de violències sense distincions. Independentment de la seua procedència i a la persona o col·lectiu que es dirigisca.

El nostre grup parlamentari està molt sensibilitzat amb aquest col·lectiu, i prova d'això han sigut les diferents iniciatives que Vox ha presentat per a millorar la qualitat de vida de les persones discapacitades i/o amb diversitat funcional. Els diferents col·lectius amb què ens hem reunit ens han traslladat la mateixa preocupació: veuen falta d'interès per part del Botànic per a donar solucions a les necessitats del sector; prova d'això és la nefasta gestió que s'està realitzant en l'actualitat amb la dependència. La Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, encarregada de gestionar la dependència a la Comunitat Valenciana, està perjudicant, i molt, els familiars i les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. Prova d'això és la falta d'atenció i servei a les persones que estan tramitant expedients relacionats amb aquesta llei, que han obtingut des de la conselleria opacitat i desinformació en els expedients.

Com sabem, hi ha un retard injustificat en la resolució dels expedients, i el que resulta més alarmant és que segueixen sense resoldre els expedients pendents de peticions de prestació per dependència de persones ja mortes.

La resposta del Consell a totes aquestes necessitats i al caos de la xarxa de recursos públics i concertats ha sigut la posada en marxa del projecte de decret del Consell pel qual es regulen la tipologia i el funcionament dels centres, serveis i programes de serveis socials i la seua ordenació dins de l'estructura funcional, territorial i competencial del sistema públic valencià de serveis socials.

En segon lloc, i en relació amb l'àmbit educatiu, discrepem de la mesura prevista en el dictamen que pretén establir estratègies inclusives en el currículum educatiu tenint en compte també l'educació afectivosexual.

Una vegada més, es tracta d'imposar com a principi de tot el sistema educatiu l'educació afectivosexual, vulnerant els articles 27.3 i 16 CE.

En efecte, la recepció obligatòria, de manera transversal, pels alumnes en totes les etapes educatives i independentment de la titularitat del centre, de l'educació afectivosexual, suposa sens dubte que el legislador orgànic incorpora normativament una ideologia estatal en què forçosament es pretén adoctrinar els alumnes.

Així mateix, el dictamen pretén abordar l'educació inclusiva amb perspectiva de gènere, assegurant especialment a dones amb discapacitat i/o diversitat funcional un impuls per a sobrepassar les barreres específiques i addicionals a què s'enfronten.

Por todo lo expuesto, hacemos las siguientes consideraciones:

En primer lugar, el dictamen que se pretende aprobar demuestra una vez más que los distintos grupos parlamentarios están más preocupados por su sesgo ideológico que por las verdaderas necesidades de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Son incapaces de renunciar a políticas ideológicas, aunque ello suponga mermar los derechos de dicho colectivo. Desde Vox lo hemos defendido en todas nuestras intervenciones: la violencia no tiene género, estamos en contra de todo tipo de violencias sin distinciones. Independientemente de su procedencia y a la persona o colectivo que se dirija.

Nuestro grupo parlamentario está muy sensibilizado con este colectivo, y prueba de ello han sido las distintas iniciativas que Vox ha presentado para mejorar la calidad de vida de las personas discapacitadas y/o con diversidad funcional. Los distintos colectivos con los que nos hemos reunidos nos han trasladado la misma preocupación: ven falta de interés por parte del Botánico para dar soluciones a las necesidades del sector; prueba de ello es la nefasta gestión que se está realizando en la actualidad con la dependencia. La Vicepresidencia y Conselleria de Igualdad y Políticas Inclusivas, encargada de gestionar la dependencia en la Comunitat Valenciana, está perjudicando, y mucho, a los familiares y a las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Prueba de ello es la falta de atención y servicio a las personas que están tramitando expedientes relacionados con dicha ley, que han obtenido desde la conselleria opacidad y desinformación en sus expedientes.

Como sabemos, hay un injustificado retraso en la resolución de los expedientes, y lo que resulta más alarmante es que siguen sin resolver los expedientes pendientes de peticiones de prestación por dependencia de personas ya fallecidas.

La respuesta del Consell a todas estas necesidades y al caos de la red de recursos públicos y concertados ha sido la puesta en marcha del proyecto de decreto del Consell por el que se regulan la tipología y el funcionamiento de los centros, servicios y programas de servicios sociales y su ordenación dentro de la estructura funcional, territorial y competencial del sistema público valenciano de servicios sociales.

En segundo lugar, y en relación al ámbito educativo, discrepamos de la medida contemplada en el dictamen que pretende establecer estrategias inclusivas en el currículum educativo contemplando también la educación afectivo-sexual.

Una vez más, se trata de imponer como principio de todo el sistema educativo la educación afectivo-sexual, vulnerando los artículos 27.3 y 16 CE.

En efecto, la obligatoria recepción, de forma transversal, por los alumnos en todas las etapas educativas e independientemente de la titularidad del centro, de la educación afectivo-sexual, supone sin duda que el legislador orgánico incorpora normativamente una ideología estatal en la que forzosamente se pretende adoctrinar a los alumnos.

Asimismo, el dictamen pretende abordar la educación inclusiva con perspectiva de género, asegurando especialmente a mujeres con discapacidad y/o diversidad funcional un impulso para sobrepassar las barreras específicas y adicionales a las que se enfrentan.

Una vegada més, el mantra del gènere torna a ser la prioritat entre les mesures adoptades en el dictamen. En aquesta mesura pretenen crear desigualtats i és tot menys inclusiva, perquè no respon a la necessitat de la inclusió de l'alumnat (xiquets i xiquetes) en els centres educatius. Si bé el Consell segueix sense crear les places necessàries i sense fer un diagnòstic de les necessitats educatives, places i recursos que la nostra comunitat educativa està reclamant sense descans.

Finalment, i en relació amb l'àmbit laboral, estem a favor d'emprendre iniciatives i mesures que afavorisquen l'ocupabilitat de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. I sent conscients de les barreres i les dificultats a què s'enfronten en relació amb el tipus de discapacitat, això requereix un esforç addicional per a sensibilitzar els agents socials i l'empresariat per a conjuminar esforços i recursos per a convertir les discapacitats en capacitats, i amb això permeta reduir la taxa d'atur, que en l'actualitat suposa que 1 de cada 4 persones amb discapacitat i/o diversitat té una ocupació. Des de Vox advoquem per la implantació d'un pla nacional de formació i ocupació per a les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. Per això no estariem a favor d'un pla autonòmic, perquè amb un de nacional evitaríem 17 plans autonòmics.

III. CONCLUSIONS

El pla de treball que va presentar Vox davant la Comissió d'estudi sobre discapacitat i diversitat funcional pretenia realitzar una anàlisi i un estudi vertaders de les polítiques públiques i el marc normatiu en l'àmbit de la discapacitat i diversitat funcional, amb la intenció d'afavorir un debat fructífer per part dels diferents grups parlamentaris que permeta plantejar solucions reals i pràctiques que faciliten la integració i la millora de la qualitat de vida de les persones amb discapacitat. Si bé sí s'ha produït un debat i hi ha hagut voluntat per a treballar un únic document que ha donat per resultat el dictamen objecte del present vot particular, que, podem concloure, té molts avantatges en el contingut, si bé, des del nostre punt de vista, respecte al resultat final del dictamen s'ha pretès focalitzar des d'una perspectiva ideològica i sectària, sense deixar clares moltes de les mesures que s'hi han recollit que hageren d'atendre les necessitats reals de les persones amb discapacitat i/o diversitat funcional. Per tant, el dictamen no aporta canvis significatius a la problemàtica assenyalada i no suposa cap aportació nova, ja que, davant els mateixos problemes, idèntics resultats.

Palau de les Corts Valencianes
València, 7 de març de 2023
María de los Llanos Massó Linares
Portaveu adjunta GP Vox CV

Una vez más, el mantra del género vuelve a ser la prioridad entre las medidas adoptadas en el dictamen. En esta medida pretenden crear desigualdades y es todo menos inclusiva, pues no responde a la necesidad de la inclusión del alumnado (niños y niñas) en los centros educativos. Si bien el Consell sigue sin crear las plazas necesarias y sin hacer un diagnóstico de las necesidades educativas, plazas y recursos que nuestra comunidad educativa está reclamando sin descanso.

Por último, y en relación al ámbito laboral, estamos a favor de emprender iniciativas y medidas que favorezcan la empleabilidad de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Y siendo conscientes de las barreras y dificultades a las que se enfrentan en relación al tipo de discapacidad, por ello requiere un esfuerzo adicional para sensibilizar a los agentes sociales y al empresariado para aunar esfuerzos y recursos para convertir las discapacidades en capacidades, y con ello permita reducir la tasa de paro, que en la actualidad supone que 1 de cada 4 personas con discapacidad y/o diversidad tiene un empleo. Desde Vox abogamos por la implantación de un plan nacional de formación y empleo para las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Por lo que no estaríamos a favor de un plan autonómico, porque con uno nacional evitaríamos 17 planes autonómicos.

III. CONCLUSIONES

El plan de trabajo que presentó Vox ante la Comisión de estudio sobre discapacidad y diversidad funcional pretendía realizar un verdadero análisis y estudio de las políticas públicas y el marco normativo en el ámbito de la discapacidad y diversidad funcional, con la intención de favorecer un debate fructífero por parte de los distintos grupos parlamentarios que permita plantear soluciones reales y prácticas que faciliten la integración y la mejora de la calidad de vida de las personas con discapacidad. Si bien sí se ha producido un debate y ha habido voluntad para trabajar un único documento que ha dado por resultado el dictamen objeto del presente voto particular, que, podemos concluir, tiene muchas ventajas en su contenido, si bien, desde nuestro punto de vista, respecto al resultado final del dictamen se ha pretendido focalizar desde una perspectiva ideológica y sectaria, sin dejar claras muchas de las medidas recogidas en el mismo que debieran atender a las necesidades reales de las personas con discapacidad y/o diversidad funcional. Por lo tanto, el dictamen no aporta cambios significativos a la problemática señalada y no supone ninguna aportación novedosa, pues ante los mismos problemas, idènticos resultados.

Palau de les Corts Valencianes
València, 7 de marzo de 2023
María de los Llanos Massó Linares
Portavoz adjunta GP Vox CV